

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015 - 2017

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hana TVRDÍKOVÁ

Analýza vzdělávací soustavy a vzdělávání dospělých v ČR

Praha 2017

Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. Milan Beneš, Dr.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2015 - 2017

DIPLOMA THESIS

Hana TVRDÍKOVÁ

**Analysis of the educational system and adult education
in the Czech republic**

Prague 2017

The Thesis Work Supervisor:
doc. Mgr. Milan Beneš, Dr.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomové práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Dobřanech 20. února 2017

Hana Tvrdíková

Poděkování

Za odborné vedení diplomové práce a cenné připomínky chci poděkovat vedoucímu práce, doc. Mgr. Milanu Benešovi, Dr.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na analýzu vzdělávací soustavy a vzdělávání dospělých v České republice. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol, které na sebe navazují. První kapitola se zabývá vzděláváním dospělých v Čechách a stručnou charakteristikou některých pojmů, jako je andragogika, androdidaktika a gerontagogika. Následující kapitoly navazují na oblast týkající se problematiky celoživotního vzdělávání a učení u nás i v zemích Evropské unie. Teoretickou část uzavírají kapitoly, popisující některé reformy českého školství a mezinárodní klasifikaci vzdělávání od preprimárního až po terciární vzdělávání.

Praktická část zkoumá důležitost, zájem a možnosti vzdělávání dospělých v České republice. Výzkum byl proveden formou dotazníků, které vyplňovali náhodní respondenti.

Klíčové pojmy

Vzdělávání dospělých, celoživotní vzdělávání a učení, školství, analýza vzdělávání, mezinárodní klasifikace vzdělávání.

Annotation

The thesis is focused on the analysis of the educational system and adult education in the Czech Republic. The theoretical part is divided into four chapters that follow each other. The first chapter deals with adult education in the Czech Republic and also with a brief description of some concepts, such as andragogy, andro didactic and gerontagogy. The subsequent chapters relate to the issue of lifelong learning and studying in our country and in countries in the European Union. The theoretical part of the concluding chapter, describing some of the Czech educational reform and the international classification of education from pre-primary to tertiary education. The practical part deals with the importance, interest and availability of adult education in the Czech Republic. The research was conducted through a questionnaire filled out random respondents.

Key words

Adult education, lifelong learning, education system, training analysis, international classification of education.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V ČR	9
1.1 Andragogika – vzdělávání dospělých v ČR.....	9
1.2 Základní a aplikované andragogické subdisciplíny	13
1.2.1 Androdidaktika	13
1.2.2 Gerontagogika	15
2 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A UČENÍ.....	18
2.1 Celoživotní učení a vzdělávání v zemích Evropské unie (EU)	19
2.2 Celoživotní učení a vzdělávání v České republice	23
2.3 Strategie celoživotního učení ČR	24
2.4 Druhy celoživotního učení.....	25
3 ČESKÉ ŠKOLSTVÍ A JEHO REFORMA	28
3.1 Kurikulární reforma v českých školách.....	29
3.2 Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program	29
3.3 Vzdělávání podle kompetencí	32
3.4 Hodnocení reformy školství	34
4 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY	36
4.1 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED	36
4.2 České vzdělávací programy zařazené do CZ – ISCED 11	37
4.2.1 Preprimární vzdělávání - ISCED 0.....	37
4.2.2 Primární vzdělávání – ISCED 1, ISCED 2.....	38
4.2.3 Sekundární vzdělávání – ISCED 3, ISCED 4.....	39
4.2.4 Terciární vzdělávání – ISCED 5, ISCED 6, ISCED 7, ISCED 8	42
4.3 Evropský rámec kvalifikací – EQF (QualificationsFramwork).....	43
4.4 Shrnutí	45
5 PRAKTICKÁ ČÁST.....	47
5.1 Cíle výzkumu a hypotézy	47
5.2 Výzkumná metoda.....	48
5.3 Výsledky a interpretace dat	49
5.4 Závěr výzkumné části	70
5.5 Současné výzkumy vzdělávání dospělých v ČR	71
ZÁVĚR.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
Seznam použitých českých zdrojů	74
Použitý zahraniční zdroj.....	75
Seznam internetových zdrojů.....	75
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Získávání vzdělání a učení se je čím dál více důležitým aspektem lidského života s ohledem na potřeby moderní společnosti, která vyžaduje trvalé učení se novým věcem v mnohem vyšším měřítku, než tomu bylo kdy jindy v historii. Rovněž i trh práce potřebuje stále se učící jedince, kteří si musí během výkonu své profese permanentně doplňovat vzdělání, jelikož v opačném případě by došlo ke stagnaci růstu a spíše k jeho propadu. Z tohoto důvodu je vzdělávání dospělých pro každou moderní společnost naprosto klíčovým tématem.

Předkládaná diplomová práce se zabývá analýzou vzdělávací soustavy a vzdělávání dospělých v České republice. Práce je rozdělena do dvou částí a tvoří ji část teoretická a část praktická. Teoretická část slouží k analýze a zhodnocení dnešního stavu na základě odborné literatury a tvoří východisko pro praktickou část. V teoretické části je především věnována pozornost základním pojmům a rovněž základním dokumentům, které se týkají vzdělávání dospělých. Takto je vymezena andragogika jako věda, která se týká vzdělávání dospělých, a jsou zde rovněž charakterizovány její základní a aplikované subdisciplíny. Zvláštní pozornost je pak věnována vědním subdisciplínám androdidaktice a gerontagogice. Následující část představuje oblast dalšího vzdělávání a učení se u nás i v zemích Evropské unie, kdy je krátce vymezena historie přístupu a předloženy nejdůležitější dokumenty, které se dalšího vzdělávání týkají. Následující kapitola popisuje základní dokumenty a jejich myšlenky, které se týkají celoživotního vzdělávání v rámci České republiky. V závěru této kapitoly se věnuje pozornost druhům celoživotního učení. Třetí kapitola popisuje české školství a především pak českou školní reformu. V poslední teoretické části diplomové práce je analyzována vzdělávací soustava České republiky a její členění na preprimární, primární, sekundární, terciární, doplněna o Evropský rámec kvalifikací (EQF).

Praktickou část tvoří vlastní kvantitativní výzkum. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak občané ČR hodnotí důležitost svého vzdělávání, zda se dále vzdělávají, jakému vzdělávání dávají přednost a zda má další vzdělávání vliv na jejich profesní růst. Výzkumnou metodou bylo dotazování a nástrojem pro získání relevantních dat se stal dotazník.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V ČR

Následující kapitola je věnována vymezením nejdůležitějších pojmů, které se týkají oblasti vzdělávání dospělých. Andragogika se řadí mezi základní vědní disciplínu, ke které spadají další andragogické subdisciplíny.

1.1 Andragogika – vzdělávání dospělých v ČR

Slovo **andragogika** je původem z řečtiny a doslovně znamená „*anér – muž, přeneseně dospělý jedinec: 2. pád. andros: agogé, agein – vedení, vésti*“¹. Jedná se o vědecký obor, který se zabývá všemi aspekty týkajícími se vzdělávání dospělých a jejich učením se. Andragogika se zaměřuje na oblasti vzdělávání profesní, odborné, občanské a zájmové. Obsahuje jak úroveň intencionálního, tak i úroveň celoživotního učení a vzdělávání. Za zakladatele pojmu andragogika se považuje německý gymnaziální učitel Kapp, který ve své knize vydané roku 1833, *Platónova nauka o výchově*, odlišuje andragogiku od pedagogiky. V České republice roku 1990 pojem andragogika vnesl do slovníku Vladimír Jochmann.

Andragogika je dle Knowlese založena na následujících čtyřech klíčových předpokládaných vlastnostech u dospělých, ke kterým patří to, že jejich sebepojetí se pohybuje od toho, že již nejsou závislé na nějaké osobě, ale přecházejí k tomu, že jsou sebe řízené lidské bytosti; dále mají nahromaděny vlastní zkušenosti, které jsou bohatým zdrojem pro jejich učení; dále jejich ochota učit se je orientovaná na stálém vývoji jejich sociálních rolí; a jejich časové hledisko je soustředěno na aplikaci poznatků do jejich bezprostřední aplikace.²

---

¹ PRŮCHA, J. J., VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1. s. 33.

² Knowles, M. S. *The Modern practice of adult education, from pedagogy to andragogy revised and updated*. 1. Vyd. Cambridge: Association Press, 1980 ISBN-13: 978-0842822138. s. 45.

V České republice jsou kořeny andragogiky spojeny již s Janem Amosem Komenským, který pojímal výchovu a vzdělávání za proces, který se překlenuje přes hranici dětství.³

Andragogika zaujímá široké pole působnosti ve sféře vzdělávání dospělých a zabývá se vzděláváním školským, podnikovým nebo mimoškolským. Jochman uvádí, že andragogika zasahuje také do oblasti péče ve smyslu péče kulturní, a je i součástí sociální práce, kdy se může jednat o péči o nemocné, péči o staré osoby. Andragogika je úzce spjata i s poradenstvím, seberealizací nebo s volným časem. Andragogickou působnost lze zaznamenat i v masových komunikačních prostředcích, sociální ekologii, v problematice bydlení, dále v oblasti vzdělávání v politické a občanské výchově nebo v oblasti patologických jevů, v lékařské výchově, tělesné výchově a v řadě dalších oborů. V současnosti andragogika již není tak zcela neznámým pojmem, i když tato vědecká disciplína patří stále mezi poměrně mladý obor, a to především v České republice.⁴

Andragog, jakožto vzdělavatel dospělých, se podílí na vzdělávacích a výchovných aktivitách ve školách i mimo ně. Role andragoga zaujímá široké pole působnosti. Může se takto jednat o jeho roli trenéra, školitele, kouče, moderátora, lektora či poradce, nebo manažera vzdělávání. Hlavním cílem andragogické činnosti je předávání osobních a společenských norem, postojů a kompetencí, které jsou zde potřebné pro život v dané společnosti.⁵

Významným demografickým trendem 21. století je stárnutí populace. V České republice dochází k prodlužování lidského života, a to přibližně o dvacet let. Klesá úmrtnost a taktéž dochází k poklesu porodnosti. Tento vývoj je z demografického hlediska zcela přirozený a nijak se neliší od vývoje v zemích západní Evropy. Prodloužení střední délky života vidí někteří čeští andragogové jako velký pozitivní přínos pro samotnou andragogiku a zároveň jako chytrou investici do lidského kapitálu. Fenomén 21. století vidí andragogové ve vztahu člověka a společnosti. Novodobými

---

³ BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D. *Andragogika: studijní text pro distanční studium*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0394- 3. s. 9.

⁴ PALÁN, Z., LANGER T. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.bs. 37.

⁵ BENEŠ, M. *Andragogika teoretické základy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8. s. 13-14.

tématy současné doby je tak rovněž problematika vzdělávání dospělých, která je úzce spojena s psychosociálním hlediskem.⁶

Vzdělávání dospělých se stává součástí celoživotního vzdělávání a učení se. Vzdělávání dospělých je v dnešní době především součástí personální politiky v organizacích. Zájem o toto vzdělávání se přesouvá od zájmové a všeobecné formy ke vzdělávání směřujícímu k získávání profesních kvalifikací a kompetencí. Vzhledem k technickému pokroku není možné, aby člověk vystudoval nějaký obor a v něm pokračoval po celý život bez jakéhokoli dalšího vzdělávání. Naopak je předpoklad toho, že se bude muset stále učit novým věcem, které jsou nutné pro to, aby mohl vůbec svou profesi vykonávat.

Již neplatí, že vzdělávání je pouze úkolem sociální politiky státu. Naopak v současnosti dochází k velkému nárůstu nabídek v soukromém sektoru. Vzdělávání se stává lidskou potřebou a zbožím, má svůj trh a především je schopno vydělat peníze. Beneš ve své publikaci *Andragogika – teoretické základy* píše, že „učení je součástí konzumního způsobu života a kultivace vlastního životního stylu.“⁷

Palán zahrnuje do systému vzdělávání dospělých soustavu všech institucí, které se podílejí na vzdělávání dospělých a které takto mohou být státní, soukromé, církevní a jiné a to včetně vzdělávání dospělých na školách, v podnicích a v kulturně osvětových institucích.⁸

Velmi populárním trendem v oblasti vzdělávání se stávají vzdělávací formy zabývající se duchovním světem a emocemi člověka. Jedná se především o různé terapie, sebepoznání, meditace, učení technik zvládnání stresu, sebe léčení, jógu a jiné formy vzdělávání. Vzdělávání a učení se zaměřuje více na samotného účastníka celého vzdělávacího procesu, který se stává zodpovědným za tvorbu kurikula. Důsledkem toho bylo jednotné kurikulum nahrazeno modulárními programy probíhajícími v krátkých kurzech.

---

⁶ VETEŠKA, J. T., VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých andragogika na prahu 21. století*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-0129. s. 9-19.

⁷ BENEŠ, M. *Andragogika teoretické základy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8. s. 32.

⁸ PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. 1.vyd. Praha: DAHA, 1997. ISBN 80-902232-1-4. s. 112.

Oproti tradiční přímé výuce se v současnosti dostává do popředí zájmu forma distančního studia- vzdělávání. Stává se tomu tak možná proto, že se neustále rozvíjí informační technologie pro vzdělávání dospělých. Jedná se o multimediální formu řízeného studia poskytující nové vzdělávací příležitosti a podpůrné vzdělávací služby většinou pro samostatně studující dospělé osoby. Stěžejní odpovědnost za průběh a výsledky vzdělávání spočívá na studujících, kteří jsou odděleni od vyučujících. Samostudium probíhá pomocí metodicky speciálně zpracovaných studijních materiálů (písemné a doplněné multimédií, audio a videokazetami, počítačovou technikou, rozhlasem a televizí). Distanční systém se dále doplňuje prezenčními formami (konzultacemi, semináři, tutoriály). Mimo distanční studium se rovněž klade důraz i na sebe řízené učení, které je možno definovat jako učební proces, ve kterém hraje jedinec aktivní roli a sám si plánuje jak tempo svého vlastního učení, tak rovněž si sám kontroluje svůj postup a výsledky.

Důvody, proč se dospělí lidé v současné době dále vzdělávají, je možno pochopit z následující typologie záměrů, ve které Beneš uvádí 5 hlavních motivů. Jako prvotní motivací je vzdělávání dospělých lidí, kterým se nepodařilo z nějakého důvodu vzdělávat, a to například z důvodu, že o studium neměli zájem nebo studium nebylo dle jejich představ. Jedná se takto o takzvanou druhou vzdělávací šanci. Druhý záměr spatřuje Beneš v nutnosti zvyšování kvalifikace a v odborném vzdělávání. Třetí aspekt pokračujícího vzdělávání vidí v rozvoji schopností při plnění sociálních rolí v životě. Čtvrtý typ zahrnuje oblast sociální péče zabývající se zdravotní výchovou. Pátým důvodem vedoucím k dalšímu vzdělávání chápe v samotném individuálním rozvoji osobnosti zaměřeným na znalosti a schopnosti v oblasti kultury a při trávení volného času.⁹

---

⁹ BENEŠ, M. *Andragogika teoretické základy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN80-86432-23-8. s. 31- 33.

1.2 Základní a aplikované andragogické subdisciplíny

Andragogika se jako ostatní vědy řadí mezi základní vědní disciplínu a spadají do ní další andragogické subdisciplíny, které je možno dělit na základní a aplikované. Základní subdisciplíny andragogiky zahrnují oblasti obecné andragogiky, dějiny andragogiky, komparativní andragogiku a andragogikou didaktiku. Mezi aplikované andragogické subdisciplíny patří personální andragogika, sociální andragogika, kulturní andragogika a taktéž speciální andragogika a gerontagogika.¹⁰ Obsah nadcházející kapitoly se věnuje dvěma subdisciplínám, a to andragodidaktice a gerontadidaktice.

1.2.1 Androdidaktika

Androdidaktika (didaktika, andragogická didaktika) patří mezi pedagogickou disciplínu, která se zabývá specifiky vzdělávání dospělých, konkrétně teoretickou a praktickou částí výuky. Průcha J. a Veteška J. ve svém andragogickém slovníku uvádějí, že androdidaktika „se zaměřuje na specifika didaktického procesu vzdělávání dospělých, tj. (sociálně) edukační působení vzdělavatele (andragoga, tutora, lektora) na dospělého účastníka vzdělávání.“¹¹ Andragogická didaktika směřuje svoji pozornost na celou edukační realitu, která zahrnuje veškeré části vzdělávacího procesu, kam patří cíle, metody, formy, obsahy a technologie vzdělávání.

Všeobecně termín didaktika v českém kontextu vychází z pramenů děl J. A. Komenského, G. A. Lindnera, O. Kádnera, O. Chlupa Kubálka staršího aj. Základním stavebním kamenem didaktiky je teoretický vědecký systém – obecná didaktika, která se zabývá teorií vzdělávání a vyučování, jejími obsahy, procesy a činnostmi. Základ v didaktickém procesu ve vzdělávání dospělých tvoří:

- cíle – jenž jsou tvořeny vnějšími podmínkami (politickými, společenskými, institucionálními),
- obsahy – týkající se studijní látky (poznatky, dovednosti),
- vyučující (lektor) – vzdělavatel,

¹⁰ PALÁN, Z., LANGER T. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7. s. 53.

¹¹ PRŮCHA, J. J., VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1. s. 35.

- účastník (studující) – vzdělávaný,
- didaktické prostředky – prvky podílející se na plnění výukových cílů (materiální prostředky, vyučovací formy, metody).¹²

Mužík rozlišuje didaktiku dospělých a didaktickou teorii vyučování. Didaktická teorie vyučování se zabývá činností vyučujícího a didaktika dospělých zaznamenává činnosti zaměřující pozornost přímo na vzdělávaného, převážně na jeho schopnost učit se. Didaktika dospělých se převážně soustřeďuje na oblast profesního vzdělávání člověka.¹³

Mužík ve své publikaci *Didaktika profesního vzdělávání dospělých* uvádí, že didaktika dospělých ve své aplikaci přesahuje rámec výuky a že „některé dovednosti např. sebe prezentace, názornost, interakce či komunikace, mají poměrně široké uplatnění v oblasti managementu obchodu, marketingu či v práci s lidskými zdroji v podniku“¹⁴

V České republice se v poválečném období stal zakladatelem oboru pedagogiky dospělých F. Hyhlík. Velkým mezníkem v zavedení didaktiky dospělých přímo do praxe bylo období konce 60. let minulého století. Jednalo se o tzv. podnikové vzdělávání dospělých probíhající v institucích resortního vzdělávání. Mezi významné osobnosti teoretické i praktické didaktiky v tomto období patřili E. Livečka, J. Kubálek, S. Rys, M. Řehák.

V současné době se vzděláváním dospělých zabývají mnohé katedry andragogiky, jako jsou např.: Filozofická fakulta Karlovy Univerzity v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Ostravská univerzita, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzita Palackého v Olomouci, kde mimo jiné působil V. Jochmann. Mezi další významnou vysokou školu zbývající se oborem andragogika se řadí Univerzita Jana Amose Komenského v Praze, která patří mezi první soukromé univerzitní a největší školy v České republice. Mezi nejatraktivnější obory této univerzity patří např. Vzdělávání dospělých, Andragogika, Speciální pedagogika, Sociální a mediální komunikace, Bezpečnostní studia, Management cestovního ruchu a jiné. Na univerzitě působí odborníci v oblasti

---

¹² MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. Vyd. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9. s. 6-8.

¹³ MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. Vyd. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9. s. 9.

¹⁴ MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. Vyd. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9. s. 7.

andragogiky a řízení lidských zdrojů, ke kterým patří především M. Beneš a J. Veteška¹⁵

Za zmínku jistě stojí také Slovenská republika, kde se studuje obor Andragogika, a to na katedře andragogiky na Prešovské univerzitě, Komenského univerzitě v Bratislavě, odkud pochází osobnosti jako je doc. Matulčík, dříve také prof. Prusáková, nebo katedra andragogiky na Univerzitě Konštantína Filozofa v Nitře, kde působí J. Perhács.¹⁶

1.2.2 Gerontagogika

Termín gerontagogika je původně z řečtiny a skládá se ze dvou slov – gerón = stařec a agogé = vést někoho. Názvosloví této andragogické subdisciplíny ještě není zcela ustáleno. V některé literatuře je možno se dočíst například o tzv. gerontopedagogice, či o geragogice. U nás se ale nejčastěji setkáváme s termínem gerontagogika.

Gerontagogika jako vědní disciplína se zabývá problematikou stárnoucí populace v seniorském období. Ideou stáří se zabýval již Saneca, Cicero nebo J. A. Komenský. V České republice se gerontapedagogice věnuje např. E. Livečka. S problematikou vzdělávání seniorů se začali odborníci zabývat v 80. letech 20. století a od této doby se v některých západoevropských státech začala stávat trendem. Vzdělávání seniorů se zde považuje za výzvu a možnost otevírání se něčemu novému. Hlavní cíle edukace se převážně zaměřují na kvalitu života člověka v seniorském věku. V 90. letech 20. století se zase problematika vzdělávání seniorů zabývá spíše podporou mezigenerační solidarity.

Gerontagogika zkoumá proces vzdělávání ve stáří a zaměřuje se na konkrétní cílové skupiny osob. Dělení cílových skupin podle tzv. generačně cílových okruhů Benešová rozděluje následujícím způsobem:

- Vzdělávání seniorů (cílová skupina – senior, člověk v post-produktivním věku): hlavním úkolem edukace seniorů je jejich aktivizace a s tím spojené efektivní

---

¹⁵ Univerzita Jana Amose Komenského v Praze. Dostupné na <http://www.ujak.cz/>

¹⁶ MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. Vyd. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9. s. 7.

využití volného času v období stáří. Vzdělávání vede člověka k pozitivnímu vnímání stáří, k podpoře a naplnění životních potřeb.

- Vzdělávání preseniorské (cílová skupina – člověk v produktivním věku): jedná se o edukaci osob, která se zaměřuje na životní změny spojené s odchodem do důchodu. Cílem je pomoc člověku při adaptaci na psychosociální a biologické změny. Předpokládaným obdobím edukace by mělo být období 5 let před odchodem do důchodu.
- Vzdělávání proseniorské (cílová skupina – člověk v preproduktivním věku): hlavní náplní proseniorské edukace se stává dosažení mezigeneračního porozumění. Svojí pozornost směřuje na rodiny seniorů a na personál v pobytových zařízeních určených pro seniory. Vzdělávací programy se věnují podpoře soběstačnosti, pomoci při řešení různých obtíží, a to ať se jedná o problémy zdravotní či životní.¹⁷

Specifickým znakem pro vzdělávání seniorů je hlavně jejich dobrovolnost. Na rozdíl od dospělé populace v produktivním věku, která se mnohdy vzdělávat musí, považují senioři vzdělávání za zcela dobrovolné. Vzdělávání osob v penzi má vysoký význam z pohledu vyšší kvality života a zachování intelektuálních sil. Význam jejich edukace z hlediska funkčnosti zahrnuje složku preventivní, anticipační, rehabilitační a posilovací. Jana Ondráková a kol. tvrdí, že edukace seniorů neznamena pouze získávat znalosti, ale že je zásadní převážně pro zachování jejich sociálního zdraví. Týká se například vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti nebo zájmového vzdělávání.¹⁸

Klevetová a Dlabalová rozdělují vzdělávání seniorů na dva stupně a to na všeobecné seniorské vzdělávání, které již nemá profesní charakter a je orientováno na výuku informatiky, jazykových dovedností, paměťových cvičení a tak dále. A druhým stupněm je obnovení odborných znalostí a dovedností, které se zaměřuje na rozvoj, či udržení již získané kvalifikace. Cílem je takto udržet seniory co nejdéle soběstačné a umožnit jim být co nejvíce aktivní po co nejdelší dobu jejich seniorského života.¹⁹

---

¹⁷ BENEŠOVÁ, D. *Gerontagogika. Vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6. s. 9-12.

¹⁸ ONDRÁKOVÁ, J. a kol. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2012. ISBN 978-80-7465-038-3. s. 34-37.

¹⁹ KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2169-9. s. 52-53.

Vzdělávání seniorů

„Rok 2012 se stal Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity. Tato celoevropská aktivita si kladla za cíl ukázat, jak nenahraditelnou úlohu hrají starší lidé v naší společnosti.“²⁰ Upozorňuje tak, že starší občané bez ohledu na různé zdravotní a sociální problémy mohou žít aktivně a nezávisle.

Díky zdravějšímu životnímu stylu a kvalitní lékařské péči světová populace končí aktivní pracovní období ve velmi dobrém fyzickém a psychickém stavu. Většina seniorů proto chce dále být aktivní ve svém společenském životě. Pro tyto občany připravují některé univerzity a vysoké školy speciální studijní programy a kurzy, kde se senioři mohou naučit pracovat s moderními technologiemi, učit se novým poznatkům a využívat takto efektivně svůj volný čas.

V České republice se otázkami vzdělávání seniorů zabývá Svaz důchodců České republiky, který byl založen v roce 1990. Tento svaz po celém území České republiky připravuje pro seniory různé výlety, rekreace, besedy, výstavy a další aktivity. Hlavním mottem Svazu důchodců je „*Důchodci důchodcům, aby člověk nikdy nebyl sám.*“ Volnočasové aktivity podporují neziskové organizace, obce nebo krajské úřady. V roce 2006 byl například zřízen Nadační fond „Veselý senior“, který podporuje jak samotné seniory, tak především různé neziskové organizace, které pomáhají seniorům. Hlavním cílem nadačního fondu je propagace myšlenky aktivního stárnutí, podpora spolupráce seniorů s mladší generací, integrace seniorů do společnosti, charitativní projekty podporující nadaci a s tím spojené získávání finančních prostředků sloužících k zlepšování úrovně služeb v seniorských zařízeních. Mezi další cíle fondu náleží například realizace samostatného projektu: „Burza vzájemné pomoci – přestaňte být sami!“ Prioritami fondu se také stává snaha o změnu stereotypního pohledu na stárnutí a stáří, preferuje se idea solidarity s mladší generací atd.

Edukace seniorů v České republice se uskutečňuje: na *Akademii třetího věku (A3A)*, na *Univerzitě volného času (UVČ)*, v *Klubech seniorů*, ve *Virtuálních univerzitách třetího věku (VU3V)* a na *Univerzitě třetího věku (U3V)*.²¹

---

²⁰ BENEŠOVÁ D. *Gerontagogika*. 1.vyd. Praha, UJAK, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6. s. 93-114.

²¹ BENEŠOVÁ D. *Gerontagogika*. 1.vyd. Praha, UJAK, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6. s. 93-114.

2 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A UČENÍ

Tato kapitola popisuje globální význam celoživotního vzdělávání a učení, jeho hlavní koncepty, kompetence a strategie. Předkládá pojetí celoživotního učení a vzdělávání a to jak v evropském, tak i v českém kontextu.

Celoživotní učení (CŽU), anglicky lifelong learning, zahrnuje veškeré činnosti učení a to formálního, neformálního i informálního charakteru, při kterých si člověk zdokonaluje své znalosti, dovednosti a pracovní kompetence. Jedná se tedy o nepřetržitý proces vzdělávání dětí, mládeže a dospělých, který trvá od narození až do smrti. Počátky celoživotního vzdělávání a učení vznikaly již v antice, dále rovněž v židovských kulturách i v neevropských společnostech. Za autory termínu celoživotního vzdělávání se považují Lindeman Eduard a Yeaxlee Basil, kteří sdělují, že „učení představuje integrální součást života, proto je i vzdělávání nikdy nekončícím procesem.“²²

Celoživotní vzdělávání Bočková charakterizuje tak, že je založeno na potřebě permanentní kultivace člověka a jeho rozvoje, zároveň se podílí na socializaci člověka, a je proto hlavním nástrojem integrace člověka do dané společnosti a rovněž je svou podstatou celoživotní vzdělání demokratické, protože umožňuje přístup ke vzdělávání kterémukoliv jednotlivci v kterémkoliv období jeho života.²³

Dle Průchy je vzdělávání dospělých procesem, při kterém se dospělý člověk aktivně, systematicky a kontinuálně učí, a to z důvodu změny znalostí, názorů, hodnot, schopností a dovedností. Dospělým přitom je osoba, která ukončila svou vzdělávací dráhu ve formálním vzdělávacím systému.²⁴

Koncept celoživotního učení - vzdělávání můžeme chápat jako otevřený systém, který je ve své podstatě velmi variabilní, jeho vývoj se odvíjí v závislosti na požadavcích společnosti, na potřebách trhu práce a to jak v České republice, tak i ve světě. CŽU znamená velkou koncepční změnu v celém pojetí vzdělávání. Veškeré vzdělávání, které

---

²² PRŮCHA, J. J., VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha:Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1. s. 52.

²³ BOČKOVÁ, V. *Vzdělávání – průvodní jev života*. Vyd. 2. Olomouc: Vydavatelství UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9. s. 11.

²⁴ PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367- 155-7. s. 159

probíhá ve vzdělávacích institucích nebo mimo ně, představuje celistvost, která umožňuje různorodé přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním pomocí získávání stejné kvalifikace a kompetence různými způsoby během celého života člověka.

2.1 Celoživotní učení a vzdělávání v zemích Evropské unie (EU)

„Požadavek, aby se člověk vzdělával po celý svůj život, není nový. Stačí připomenout návrhy J. A. Komenského týkající se vzdělávání uskutečňovaného v etapách pokrývajících celý lidský život. V průběhu vývoje společnosti se však proměňovaly důvody, proč by se měl člověk permanentně vzdělávat, a měnila se také očekávání, která jedinec a společnost do celoživotního učení vkládali. Jednotlivé doposud zpracované koncepce celoživotního učení sledují rozmanité cíle, od korekcí existujícího stavu vzdělávání změnou vzdělávací politiky až po změny celkového sociálního, ekonomického a environmentálního kontextu.“²⁵

K významné změně v oblasti celoživotního učení dochází v šedesátých letech. Beneš uvádí některé důležité události tohoto období, které odstartovaly reformy vzdělávacích systémů průmyslových států. K nim dle něj patří to, že se společnost čím dál více demokratizovala, docházelo takto k osvobození člověka a prosadila se myšlenka rovných práv a šancí na vzdělávání pro všechny občany. Země se dále ekonomicky zotavovaly po druhé světové válce a úspěšně dokázaly znovu obnovit svá hospodářství a vynaložit takto i více prostředků pro sociální i vzdělávací programy. Rychlý vývoj vědy a nových technologií zvýšil poptávku po nových společenských kvalifikacích. Docházelo k soupeření SSSR a USA, které s sebou rovněž přineslo soutěžení o lepší vzdělávací systém. Díky globalizačním procesům došlo k propojování trhů a k nástupu nového hráče do světové ekonomiky v podobě Japonska, což s sebou přineslo větší konkurenční boj a růst nutnosti inovací. Přiřkládán byl větší význam vzdělávání, jelikož nízká vzdělanostní a kvalifikační úroveň obyvatelstva byla identifikována jako překážka dalšího hospodářského vývoje.²⁶

---

²⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2007. *Strategie celoživotního učení ČR* [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20].

Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf.

²⁶ BENEŠ, M.. *Úvod do andragogiky*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184- 381-4. s. 17-18.

V roce 1968 světová organizace UNESCO²⁷ založila mezinárodní komisi pro rozvoj vzdělávání. Z hlediska vývoje celoživotního vzdělávání a jeho suverenity byl však zásadní především rok 1970, který byl vyhlášen Spojenými národy za rok výchovy a vzdělávání. V rámci této akce vyhlásilo UNESCO na svém valném shromáždění koncept celoživotního vzdělávání (Lifelong Education). Rada Evropy ve stejném roce vydala dokument "Éducation permanente".²⁸

V roce 1972 vydalo UNESCO dokument s názvem „ Učit se být – Svět výchovy a vzdělávání dnes a zítra“. Tento dokument byl také označován jako tzv. Fauerova zpráva, nazvaná podle předsedy této komise Edgarda Fauera. Na tomto základě vydala OECD svůj dokument „*Stálé vzdělávání: Strategie celoživotního učení*“, ve kterém zaměřila svoji pozornost na celosvětovou problematiku týkající se chudoby, negramotnosti, hladu, bezdomovectví a nezaměstnanosti.

Celoživotní vzdělávání začalo být pojímáno jako doprovodný jev po celý život člověka a mělo mu pomoci se adaptovat na probíhající změny ve společnosti. Mezinárodní organizace jej ve svých zprávách také pokládaly za účinný nástroj v boji proti nezaměstnanosti, sociálnímu vylučování, proti ekonomickým i politickým problémům.²⁹

V devadesátých letech dvacátého století dochází k další změně v pojímání celoživotního vzdělávání. Vzdělávání již není primárně pojímáno jako prostředek ke kultivaci jedince, ale mělo by být nástrojem k uplatnění se na trhu práce a porozumění a začlenění se do složitých společenských vztahů. Zároveň postupně klesá význam školských institucí, úloha státu, ale naopak se zdůrazňuje učení mimo rámec formální vzdělávací soustavy. Stále více významné je neformální vzdělávání a informální učení. Odpovědnost za vzdělávání je rozložena mezi stát, zaměstnavatele, obce a občanská sdružení. Důraz je však rovněž kladen i na jedince a jeho odpovědnost za proces učení.

---

²⁷ UNESCO – Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu [online]. © 28. 10. 2016 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.unesco.org>.

²⁸ PALÁN, Z. *Mezinárodní dokumenty o vzdělávání dospělých* [online]. Andromedia, 2010 [online]. © 28. 10. 2016 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/mezinarodni-dokumenty-o-vzdelavani-dospelych>.

²⁹ ŠERÁK, M. 2007. *Celoživotní učení: koncept a praxe v ČR*. In *Role vysokých škol v rozvíjení koncepce celoživotního vzdělávání: další vzdělávání na vysokých školách*, 1. vyd., Praha: Mowshe, 2007. ISBN: 978- 80-254-0561-1. s. 108.

Dalším podstatným rozdílem oproti sedmdesátým letům je snaha, aby pokud možno všichni občané absolvovali úplný cyklus sekundárního vzdělávání, což znamená, aby zůstávali ve škole nejméně do věku 17–18 let. *„Vytvoření této základny celoživotního učení je jedním ze základů strategie rozvoje celoživotního učení pro všechny. To má také zásadní důsledky pro koncepci počátečního vzdělávání na vyšší sekundární úrovni.“*

Roku 1996 UNESCO takto vydalo tzv. Delorovu zprávu *„Učení je skryté bohatství“*. Tato zpráva spojuje celoživotní učení s celkovým rozvojem člověka. Svoji strategii staví na čtyřech pilířích (učit se vědět, učit se jednat, učit se žít s ostatními, učit se být). V témže roce také OECD publikovala novou zprávu *„Učení v každém věku“*, ve které se zabývala otázkami partnerství veřejné správy, podniků, sociálních partnerů a financování vzdělávání.

Pojetí vzdělávání Evropskou komisí klade důraz na přístup, který se zaměřuje na širokou poznatkovou základnu a rozvíjení schopností jednotlivců účastnit se ekonomického života, tedy apel je kladen na zaměstnatelnost. Toto má být odpovědí na zásadní změny ve společnosti, pro které jsou charakteristické vlivy informační společnosti, vědy a techniky a internacionalizace. Tyto obecné přístupy jsou rozvíjeny v několika oblastech a to: v podpoře získávání nových dovedností, včetně nového způsobu společenského uznávání odborných a profesních dovedností; ve sblížení škol s podnikatelským sektorem, včetně podpory rozvoje učňovského školství ve všech formách; v boji proti sociálnímu vylučování, což znamená nabídnutí druhé šance; v podpoře zběhlosti ve třech jazycích Evropské unie, což je důležité pro zaměstnatelnost v rámci jednotného evropského trhu; a v posuzování hmotných investic a investic do vzdělávání na stejném základě.³⁰

Budoucí směr politiky a činnosti v Evropské unii pro 21. století určilo zasedání Evropské rady v Lisabonu v březnu 2000, *„které schválilo tzv. Lisabonskou strategii transformace Evropy na nejdynamičtější a nejvíce konkurenceschopnou ekonomiku světa založenou na znalostech, poskytující trvalý růst, vytvářející více a lepších pracovních míst a umožňující sociální soudržnost.“* Celoživotní učení má v této

---

³⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2007. Strategie celoživotního učení ČR [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf.

strategii klíčovou roli. Lisabonský proces byl propracován ve Stockholmu v roce 2001 a takto vznikl první oficiální dokument, který se komplexně a uceleně věnoval přístupu k národním politikám v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Poté byl zpracován podrobný pracovní program pro dosažení cílů, který byl schválen v r. 2002 Evropskou radou v Barceloně a to s názvem *Vzdělávání a odborná příprava v Evropě* (Vzdělávání 2010). Ten představuje strategický referenční rámec pro tvorbu politik v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. V návaznosti na cíle stanovené pracovním programem bylo v roce 2003 schváleno pět evropských srovnávacích ukazatelů: *předčasný odchod ze škol; absolventi matematických, přírodovědných a technických oborů; míra ukončenosti vyššího sekundárního vzdělávání; klíčové dovednosti; účast na celoživotním učení*.³¹

V rámci prostoru Evropské unie je zlomovým bodem v oblasti celoživotního vzdělávání rovněž rok 2000, kdy Evropská komise vyhlásila „*Memorandum o celoživotním učení*“, ve kterém apeluje na sjednocení celoživotního učení v Evropě, a to jak na individuální a institucionální úrovni, tak i na úrovni veřejné a soukromé. Nově také definuje pojem životní učení (lifewide), a to ve smyslu rozšířeného učení, které se může uskutečňovat plně během celého života a v kterékoliv jeho fázi. Vše životní učení také poukazuje na mnohé možnosti doplňování formálního, neformálního a informálního učení.³²

Konzultace k memorandu v celé Evropě vyústily do dokumentu *Making a European area of lifelong learning a reality* 28. v listopadu 2001. Tento dokument přichází se širokou definicí celoživotního učení, která zahrnuje široké spektrum formálního a neformálního vzdělávání a informálního učení. Hlavními cíli celoživotního učení jsou dle dokumentu aktivní občanství, osobní rozvoj, sociální inkluze a zaměstnanost. Dokument v sobě zahrnuje základní principy, díky kterým má docházet k podpoře efektivní implementace, zdůraznění roli učícího se jedince, důležitosti rovných příležitostí a kvalitě a relevanci vzdělávacích příležitostí. Důležitou myšlenkou je především to, že tradiční vzdělávací systémy musí být transformovány a to proto, aby byly otevřenější a flexibilnější, aby si žáci a studenti mohli vytvářet individuální

---

³¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf.

³² PALÁN, Z., LANGER T. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7. s. 103.

vzdělávací cesty podle svých potřeb a zájmů po celý svůj život. Přitom se zdůrazňuje význam neformálního vzdělávání a informálního učení a potřeby jeho uznávání.³³

V květnu roku 2009 byl vydán ministry školství EU projekt „*Strategický rámec evropské spolupráce*“ ve vzdělávání a odborné přípravě, který zcela navazuje na Lisabonskou strategii. Zabývá se čtyřmi hlavními cíli. První směřuje k samotné realizaci celoživotního učení a mobility. Druhý cíl bere v potaz zlepšení vzdělávání a efektivnost odborné přípravy. Třetí cíl se věnuje podpoře spravedlnosti, sociální soudržnosti a aktivnímu občanství. Poslední cíl strategie se snaží o inovaci ve všech úrovních vzdělávání, odborné přípravy a podnikatelských schopností. Strategický rámec ET 2020 předkládá evropské referenční ukazatele, které konkretizují cíle, jichž by se mělo do roku 2020 dosáhnout:

- zapojení dospělých do celoživotního učení přibližně 15%,
- problém čtení, matematiky a přírodovědy u 15 letých žáků, snížit pod 15%,
- dokončení terciárního vzdělání u osob od 30 do 40 let by mělo být alespoň 40%,
- předčasné ukončení vzdělávání a odborné přípravy- cíl snížit více než 10%,
- 95% účastí vzdělávání dětí (od čtyř let do zahájení povinné školní docházky).

2.2 Celoživotní učení a vzdělávání v České republice

Stěžejními nositeli Programu celoživotního učení v České republice je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) a Národní agentura pro evropské vzdělávací programy (dále jen NAEP), která je také součástí Domu zahraničních služeb (dále jen DZS). Hlavním úkolem DZS je pod vedením ministerstva školství zajišťování školských vzdělávacích styků s dalšími státy. K činnostem, které plní NAEP, patří převážně tvorba informačních systémů o vzdělávacích programech a aktivitách ve státech Evropské unie, poskytování konzultačních služeb týkajících se veřejných programů, dále organizování národních a mezinárodních seminářů, konferencí a v neposlední řadě také samotná propagace českého školství.

---

³³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

V současnosti DZS a NAEP pracují na nových projektech s názvem Inclusion a Qvall. Projekt Inclusion se zabývá usnadněním přístupu ke vzdělávání a odborné přípravě pro všechny, a to zejména podporou lidí, kteří žijí v chudobě nebo jsou sociálně vyloučení či mají špatné podmínky k životu. Tohoto projektu se účastní 13 států, které jsou zapojené do Programu celoživotního učení. Na základě toho Evropská unie vyhlásila rok 2010 Evropským rokem proti chudobě a sociálnímu vyloučení.³⁴

Projekt QALL se zaměřuje převážně na stárnoucí společnost, na nutné změny v jejich kompetencích, vzdělávání a globální konkurenci na trhu práce. Mimo jiné soustřeďuje svou pozornost na zajišťování kvality ve sféře vzdělávání a vzdělávání dospělých.³⁵

2.3 Strategie celoživotního učení ČR

Strategie celoživotního učení je chápáno jako otevřený systém měnící se na základě požadavků trhů, trhu práce, společenského vývoje jak v České republice, tak ve světě. „Celoživotní učení je ve Strategie CŽU chápáno jako zásadní koncepční změna pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy jsou všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému, či mimo něj) chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním.“³⁶

Strategie celoživotního učení ČR vznikla ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání na základě zadání MŠMT v souvislosti s výzvou Evropské unie. Strategie se řídí podle Lisabonské strategie „Vzdělávání a odborná příprava 2010“, jejímž cílem je pomoci České republice v rozvoji společnosti a ekonomiky na základě získání odborných znalostí. Zaměřuje se především na podporu osobního rozvoje a vzdělávání, sociální pospolitosti a konkurenceschopnosti. Obsahuje celkem čtyři části. První se zabývá existujícími dokumenty České republiky a Evropské unie. Druhá sleduje sociálně-ekonomický a politický vývoj, zaměřuje se na makroekonomický

---

³⁴ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. *Inclusion a Program celoživotního učení*. [online]. © 22. 10. 2016 [cit. 2016-10-22]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=567&.

³⁵ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. *Inclusion a Program celoživotního učení*. [online]. © 22. 10. 2016 [cit. 2016-10-22]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=567&.

³⁶ VETEŠKA J. *Celoživotní učení pro všechny-výzva 21. století*. 1. vyd. Praha Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-047-1. s. 53.

a demografický vývoj trhu práce, zaměstnanost a SWOT analýzu. Třetí část strategie předkládá sedm návrhů týkajících se rozvoje celoživotního učení. Cílem závěrečné čtvrté části je návaznost daných návrhů a postupů na možnou pomoc prostřednictvím operačních programů.

Dokument je vypracován na období 2007-2015 a směřuje svou pozornost na počáteční, všeobecné i odborné, terciární a další vzdělávání. Zabývá se také kurikulární reformou, inovací ICT ve školství, nerovností ve vzdělávání a v neposlední řadě kompletním vzdělávacím systémem od základního a středního až po terciární vzdělávání. Finanční zabezpečení tohoto projektu bude čerpáno z Evropského sociálního fondu (ESF) a českého státního rozpočtu.³⁷

2.4 Druhy celoživotního učení

Celoživotní učení se v podstatě dělí na dvě základní etapy, které jsou definovány jako počáteční a další. Počáteční etapa zaujímá období, které člověk věnuje převážně formálnímu vzdělávání, tedy dobu, kdy ještě nevstoupil na trh práce. Další vzdělávání zahrnuje období vzdělávání, které člověk uskutečňuje až po vstupu do pracovního procesu.³⁸

V celosvětovém měřítku celoživotní učení představuje všechny příležitosti vzdělávání, které člověk získává během celého svého života. Memorandum o celoživotním učení (2001) rozděluje učení do tří skupin a to na formální, neformální a informální.

Formální učení probíhá ve vzdělávacích institucích (školách), jehož funkce, cíle, obsahy, organizační formy hodnocení jsou dány právními předpisy. Patří sem vzdělávání základní, střední, vyšší odborné a vysokoškolské. Absolvent po jeho zakončení dosáhne určitého stupně vzdělání, doloženého certifikátem například vysvědčením, výučním listem, nebo diplomem.

U **neformálního učení** získává vzdělávaný dobrovolně specifické vědomosti, dovednosti, či odbornou způsobilost, kterou může uplatnit ve své profesní sféře.

---

³⁷ VETEŠKA, J. *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-8086723-98-3. s. 11.

³⁸ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

Neformální učení se realizuje mimo vzdělávací systém, většinou v konkrétních organizacích u zaměstnavatele, v nestátních neziskových organizacích, v soukromých vzdělávacích institucích a ve školských zařízeních. Jedná se o vzdělávání v různých kurzech například počítačových, rekvalifikačních, jazykových, nebo v krátkodobých kurzech či na specifických přednáškách. Zřizovateli těchto aktivit bývají neziskové organizace, sdružení dětí a mládeže, školská zařízení zaměřená na zájmové vzdělávání - kluby, vzdělávací organizace nebo střediska volného času. U neformálního vzdělávání nezískává absolvent formální stupeň vzdělání.

Informální učení – jedná se o neinstitucionální, neřízené a nestrukturované učení představující běžné každodenní činnosti v zaměstnání, doma i ve volném čase, během nichž člověk nabývá určitých vědomostí a dovedností.³⁹

Vzdělávání dospělých se stává stále více významné vzhledem k permanentní potřebě získávání nových znalostí a dovedností souvisejících s neustálými změnami životních podmínek, a to jak v oblasti pracovní, tak i v oblasti soukromé. Vzdělávání dospělých probíhá v rámci všeobecného, odborného, zájmového nebo občanského vzdělávání a můžeme jej dělit na formální a neformální. Pokračující vzdělávání a odbornou přípravu dospělých poskytují veškeré školy, vzdělávací instituce, zaměstnavatelé, orgány a organizace státního i nestátního charakteru.

Odborná příprava a vzdělávání dospělých na národní úrovni spadá do působnosti **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy**. Jeho hlavní náplní je:

- tvorba koncepcí a strategií,
- tvorba systému uznávání kvalifikací (uznávání výsledků ve vzdělávání),
- tvorba a realizace Národní soustavy kvalifikací,
- návaznost počátečního a dalšího vzdělávání,
- informovanost o vzdělávacích nabídkách,
- propagace vzdělávání dospělých,
- rekvalifikační vzdělávání.

---

³⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2007. *Strategie celoživotního učení ČR*. [online]. © 25. 10. 2016 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

Rekvalifikační vzdělávání je součástí aktivní politiky zaměstnanosti sloužící k přizpůsobení pracovní síly změnám na trhu práce. Rekvalifikační kurzy jsou zpravidla určeny pro nezaměstnané osoby, které jsou evidovány na Úřadu práce a jejich cílem je zvýšit uplatnitelnost těchto osob na trhu práce. Kurzy organizují střední nebo odborné školy, jsou převážně odborně zaměřené a probíhají formou prezenční nebo kombinované.

Zajišťování státní politiky zaměstnanosti a vzdělávání dospělých je v kompetenci **Ministerstva práce a sociálních věcí** (dále jen MPSV). Mezi jeho hlavní náplně patří:

- hodnocení kvalifikačních potřeb trhu práce (stávajících i budoucích),
- Národní soustava povolání – monitoring požadavků trhu práce,
- podpora vzdělávání zaměstnanců a zaměstnavatelů,
- kariérové poradenství,
- rekvalifikace.

Dalším orgánem zabývajícím se oblastí vzdělávání dospělých v České republice je **Ministerstvo průmyslu a obchodu**, jehož hlavní náplní je zvyšování konkurenceschopnosti průmyslu pomocí implementace programů zaměřujících se na podporu zavádění nových technologií a organizací zpřístupnění informačních a komunikačních technologií.⁴⁰

---

⁴⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie celoživotního učení v ČR*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>.

3 ČESKÉ ŠKOLSTVÍ A JEHO REFORMA

Vzdělávací systém České republiky vychází z dlouhodobé tradice začínající rokem 1774, kdy byla zavedena povinná školní docházka. V současnosti jsou školy v České republice rozděleny podle dosahovaného stupně vzdělání a podle charakteru poskytovaného vzdělávání. Školský zákon dnes definuje všechny stupně vzdělávání od předškolního, přes základní, střední vysoké, postgraduální až po celoživotní.

České školy realizují vzdělávání podle vzdělávacích programů, jejichž náležitosti jsou především vymezeny v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s pomocí odborníků vypracovává Národní program rozvoje vzdělávání (tzv. Bílá kniha), jenž obsahuje cíle, obsahy a prostředky vzdělávání, které jsou stanoveny zákonem. Tento program je následně schválen v Poslanecké sněmovně a Senátem parlamentu ČR.⁴¹

Školský vzdělávací systém prošel také kulikurálními změnami, a to jak ve vzdělávání samotném, tak i ve vzdělávací politice. Školská reforma zaměřila své změny obsahu především v oblasti přístupu a rovnosti ke vzdělávání, k individuálním potřebám vzdělávaných, celoživotnímu procesu učení a uplatňování vzdělávaných na mezinárodním trhu práce.

V současné době dochází na poli vzdělávání k několika zásadním změnám. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo v roce 2015 novelu zákona, ve které nařizuje, že od školního roku 2017/2018 bude poslední školní rok preprimárního vzdělávání zcela bezplatný a čtyřleté děti budou mít nárok na umístění do mateřské školy. V oblasti sekundárního vzdělávání s maturitní zkouškou dojde ke změně přijímacího řízení a vykonávání státní maturitní zkoušky. Během přijímacího řízení pro školní rok 2016/2017 budou žáci jednotně vykonávat zkoušku z českého jazyka a matematiky. Maturitní zkouška bude povinná ze třech vyučovacích předmětů, a to z českého jazyka a literatury, z cizího jazyka a z matematiky. Státní maturitní zkouška pro vybrané obory

---

⁴¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=566&

vstoupí v platnost ve školním roce 2020/2021. Ke změnám samotného systému hodnocení maturitních zkoušek písemných prací z českého jazyka a cizího jazyka dojde již ve školním roce 2016/2017. Novela zákona dále určuje jako poradní orgán Národní radu po vzdělávání, která bude úzce spolupracovat s MŠMT a se současnou ministryní školství Kateřinou Valachovou.

3.1 Kurikulární reforma v českých školách

Klíčovými důvody současné systémové reformy jsou ekonomické a společenské změny a rovněž i samotná interní oblast školství. Ekonomika a společnost totiž procházejí neustálými změnami v oblasti pracovního trhu a životních podmínek. Současná doba snad více jak kdy jindy vyžaduje flexibilitu, schopnost práce s informačními zdroji a také přizpůsobivou „kompetentní“ pracovní sílu. Školská reforma se zavádí z důvodů, aby se vzdělávání přizpůsobilo potřebám člověka v 21. století. Měla by změnit české školství a napravit její nedostatky. Vzdělávání ve školách žáky příliš nemotivuje, výuka je soustředěna na opakování (memorování) informací a schází praktická využitelnost nových poznatků. Dále se v českém školství vytrácí schopnost vyučovat žáky a aktivovat je k dalšímu učení, což je naprosto nezbytné vzhledem k stále zvyšující se roli dalšího vzdělávání během celého profesního života. S tímto problémem bezpochyby souvisí i špatné ocenění učitelů, a to jak společenské, tak i finanční. Hlavním cílem reformy by se mělo stát osvojení schopností a dovedností uplatnitelných převážně v praktickém životě.⁴²

3.2 Rámcový vzdělávací program a školní vzdělávací program

Systém kurikulárních dokumentů je tvořen ideovým východiskem Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha), podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Bílá kniha vznikla v roce 2001 a stala se podkladem pro realizaci školské reformy.

---

⁴² VETEŠKA, J., M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9. S. 67.

Školská reforma má českým učitelům pomoci především v tom, aby nekladli hlavní důraz pouze na učivo, ale aby se zaměřili na schopnost s ním zacházet. Proto jednou ze zásadních změn kurikulární reformy do praxe je zavádění dvojúrovňového systému kurikulárních dokumentů.

První úroveň spadá do působnosti státu a jedná se o rámcově vzdělávací programy, (dále jen RVP) a druhá je záležitostí školy, prezentována jako školní vzdělávací program (ŠVP). Na základě RVP si každá konkrétní škola vytvoří svůj vlastní ŠVP.

Rámcové vzdělávací programy jsou tedy učební dokumenty vydané Národním ústavem odborného vzdělávání (dále jen NÚV) a vychází z nejnovějších poznatků vědních disciplín, pedagogiky a psychologie. Tyto určují závazné cíle vzdělávání, rozsah, formy, délku, organizaci, profesní profil a způsoby pro ukončování vzdělávání. RVP je povinným základem pro tvorbu školních vzdělávacích programů, které jsou vypracovány pro všechny stupně škol, týkají se vzdělávání: předškolního, kam spadají mateřské školy), dále primárního vzdělávání (základní školy prvního stupně), základního vzdělávání (základní školy druhého stupně), středního všeobecného vzdělávání (gymnázia), základního uměleckého a jazykového vzdělávání a v neposlední řadě středního odborného vzdělávání určeného středním odborným školám a učilištím.

Školní vzdělávací programy vydává ředitel školy či školského zařízení a představují veřejné učební dokumenty vycházející z výše uvedených rámcových vzdělávacích programů, které si každá škola sama vytvoří a zavede do své vlastní výuky. Obsah vzdělávání si škola rozdělí do jednotlivých předmětů nebo modulů a určí specifické cíle vzdělávání, především si stanoví, jakou formou bude dosaženo těchto cílů.

„Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž není vydán rámcový vzdělávací program, stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, označení dokladu o ukončeném vzdělání, pokud bude tento doklad vydáván. Dále stanoví popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek a podmínek bezpečnosti práce

a ochrany zdraví, za nichž se vzdělávání v konkrétní škole nebo školském zařízení uskutečňuje.“⁴³

Vzdělávací program pro vyšší odborné vzdělávání je definován podle školského zákona a tak, že „vyšší odborné vzdělávání v každém oboru vzdělání v jednotlivé odborné škole se uskutečňuje podle vzdělávacího programu akreditovaného podle § 104 až 106.“⁴⁴ Program pro vyšší odborné vzdělávání vydává veškerá ustanovení týkající se odborného vzdělávání, jako jsou cíle, obsah forma, organizace a další jeho náležitosti.

Celoživotní vzdělávání a učení se v současné době zaměřuje především na klíčové kompetence, které vychází z mezinárodních strategických dokumentů a jsou vytvořeny podle českých vzdělávacích požadavků. Podle Vetešky představuje celoživotní vzdělávání čtyři cykly vzdělávání: primární, sekundární, terciární a další.

Obrázek 1: Model celoživotní vzdělávání České republiky

Zdroj: VETEŠKA, J., M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9. s. 77.

⁴³ Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcově vzdělávací programy*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>.

⁴⁴ Zákon č. 561/2004 Sb. O předškolním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Veteška konstatuje, že „jednotlivé vzdělávací etapy by měly být vzájemně kurikulárně a legislativě propojeny a měla by být zajištěna jejich návaznost a prostupnost.“⁴⁵

Model znázorňuje rozvoj kompetencí jedinců během jejich celého života a jednotlivé výstupy z učení, tedy kompetencí, kterým se člověk naučí, jak v konkrétních etapách formálního vzdělávání, tak i v dalších typech učení. Model představuje čtyři cykly vzdělávání – primární, sekundární, terciární, další – týkající se například profesního, zájmového nebo občanského vzdělávání. **Primární vzdělávání** – Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání a RVP týkající se speciálního vzdělávání. **Sekundární vzdělávání** – RVP určeno pro gymnázia a RVP pro střední odborné vzdělávání resp. ŠVP. **Terciární vzdělávání** – obsahuje v národní soustavě kvalifikací terciárního vzdělávání stupně bakalářský, magisterský a doktorský. **Další vzdělávání** – představuje formální vzdělávání dospělých ve školách týkající se programů celoživotního vzdělávání při vysokých školách, profesní vzdělávání jako jsou např. rekvalifikační kurzy, dále vzdělávání občanské, profesní, zájmové nebo formální a informální vzdělávání zahrnující vzdělávání pedagogických pracovníků či seniorů.⁴⁶

3.3 Vzdělávání podle kompetencí

Podle Jaroslava Vetešky jsou reformní změny přínosem hlavně v oblasti získávání a rozvíjení klíčových kompetencí, které jsou podle něj *předpokladem úspěchu a spokojeného života*. Pojem kompetence v oblasti české pedagogiky označuje schopnosti, znalosti, vědomosti, postoje, hodnoty nebo pravomoc člověka, který se aktivně rozvíjí pro své profesní nebo budoucí společenské uplatnění. Hlavním cílem klíčových kompetencí v RVP je jejich propojení s obsahem vzdělávání v konkrétních vzdělávacích oborech. Každý obor spolu se svým obsahem slouží k rozvoji daných klíčových kompetencí a ovlivňuje charakter tzv. očekávaných výstupů.

Přístupy a postoje ve vzdělávání zaměřující se na osvojování kompetencí vznikly někdy začátkem 70. let 20. století v Severní Americe. V Kanadě byl vytvořen tzv. DACUM model (Developing a Curriculum), jenž se v současnosti používá převážně při dalším

⁴⁵ VETEŠKA, J., M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9. s. 77.

⁴⁶ VETEŠKA, J., M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9. s. 77.

profesním vzdělávání. Vzdělávání zaměřené na rozvoj kompetencí soustřeďuje svoji pozornost při učení zejména na konkrétní kompetence vzdělávaných spíše než na obsah učiva. Veteška uvádí, že „*cílem vzdělávání podle kompetencí je, aby učící se jedinec byl schopen efektivně zvládat situace a úkoly, které bude aktuálně či ve vzdálenější budoucnosti řešit, a aby se postupně stával autonomnějším při dosahování různých osobních i společenských cílů.*“⁴⁷

Klíčové kompetence obsahují různé výstupní charakteristiky žáků a studentů. Jejich teoretický základ vznikl v Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Organizace se také mimo jiné zabývá výsledky školního vzdělávání ve vyspělých zemích, a to nejen podle obsahových znalostí učiva, ale převážně podle toho, jak jsou tyto země schopné pomocí svých vzdělávacích systémů připravit mladou populaci pro budoucí uplatnění na trhu práce. V roce 1993 se za pomoci odborníků z různých států a různých profesí zrodil projekt pod názvem DeSeCo (Defining and Selecting Key Competencies), jenž vymezuje klíčové kompetence, které by mladé lidi měly navést ke spokojenému a úspěšnému životu.

Výstupy tohoto projektu se staly základem pro české Rámcově vzdělávací programy. Pro základní vzdělávání se uvádí šest typů klíčových kompetencí a to kompetence k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální - personální, pracovní a občanské.

Klíčové kompetence jsou také vytvořeny pro gymnaziální vzdělávání a stejně jako u základního vzdělávání se skládají ze šesti typů kompetencí. Klíčové kompetence určené pro gymnázia jsou totožná s kompetencemi pro základní vzdělávání s výjimkou poslední. Konkrétně se jedná se o tyto kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální – personální, personální, občanské a k podnikavosti.⁴⁸

Cíle v rámci dalšího profesního vzdělávání se zaměřují převážně na tzv. profesní kompetence, které jsou zásadní k zvládnutí určitých úkolů a situací důležitých k dosahování konkrétních výsledků práce. Profesní kompetence zahrnují zdroje, jejichž pomocí se dosahuje potřebného pracovního chování a postojů zaměstnanců

---

⁴⁷ VETEŠKA, J., M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9. s. 33.

⁴⁸ MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-0. s. 307.

k pracovnímu zařízení, k jejich zákazníkům nebo k široké společnosti. To, zdali se v podnikovém vzdělávání dosáhlo vytýčených cílů a zdali se uplatnily nové profesní kompetence, je možno zaznamenat v efektivnosti fungování organizace a v její schopnosti konkurovat. Přístup ke vzdělávání dospělých založený na osvojování a rozvoji kompetencí je možno využít také v dalším vzdělávání a to v zájmovém, nebo občanském.

3.4 Hodnocení reformy školství

Ačkoli je ještě poněkud brzy na to, aby byl objektivně zhodnocen jakýkoli přínos školské reformy, je určitě na místě uvést několik kladů, ale rovněž i záporů českého vzdělávání na školách.

Dle auditu vzdělávacího systému vznikla SWOOT analýza, která se snaží upozornit na některá fakta, která se týkají reformy vzdělávání. K přednostem dle tohoto auditu patří rozvinutá školská infrastruktura, hustá síť institucí vzdělávajících učitele, vysoká míra absolventů se středoškolským vzděláním a průměrné až nadprůměrné výsledky v některých oblastech mezinárodního srovnávání v oblasti gramotností, historický odkaz ke vzdělanosti a relativně velká různost alternativních přístupů vně i uvnitř veřejného vzdělávacího systému. Oproti tomuto slabými místy jsou podprůměrná úroveň financování veřejného školství, nekoncepční řízení provázené častými politicko-personálními změnami a nedostatečná kompetence některých lidí odpovědných za oblast vzdělávání, nadprůměrně nerovný přístup ke vzdělávání, zastaralá struktura školské soustavy a podoby výuky, zejména na úrovni středoškolské, vysoká míra selektivity ve vzdělávacím systému na úrovni povinného vzdělávání, systémově nezdařené reformy regionálního vzdělávání, nezdařený přechod vysokého školství v rámci tzv. Boloňského procesu, nedostatečná úroveň přípravy učitelů, která adekvátně nereaguje na aktuální změny na poli vzdělávání a na potřeby měnících se požadavků, nízký zájem o učitelství mezi potentními studenty, legislativa efektivně omezující přístup pedagogicky nadaných lidí bez pedagogického vzdělání do škol a genderově nevyrovnaná skladba učitelů, chybějící řízení kvality učitelů a ředitelů, nedostatečně rozpracovaný a nesystematický způsob zjišťování výkonnosti vzdělávacího systému, nízká efektivita institucí ovlivňujících a regulujících český vzdělávací systém,

nedostatečná, opožděná, někdy i nejasná informovanost učitelů a veřejnosti o konkrétních krocích a záměrech MŠMT při realizaci školské politiky a nedostatečná podpora zavádění efektivních, ale méně tradičních přístupů, neochota mnoha učitelů k netradičním a inovativním přístupům.⁴⁹

Nyní je tedy otázkou, zda tyto kurikulární změny budou skutečným přínosem do českého školství. Domnívám se, že samotné výsledky těchto změn se prokážou až s odstupem několika desetiletích, a to na základě sledování a vyhodnocování konkrétních výzkumů.

---

⁴⁹ EDUin. *Audit vzdělávacího systému v ČR: Rizika a příležitosti*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2015/12/Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2015.pdf.

4 ANALÝZA VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

Následující kapitola je zaměřena na analýzu formálního vzdělávání a její členění od preprimárního, primárního, sekundárního, terciárního až po celoživotní vzdělávání.

4.1 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED

*„ISCED (International Standard Classification of Education) je mezinárodní standardní klasifikace vzdělání, která patří do rodiny ekonomických a sociálních klasifikací Organizace spojených národů. Tyto klasifikace se používají ve statistikách po celém světě za účelem shromažďování, sestavování a analyzování mezinárodně srovnatelných údajů. Klasifikace ISCED je referenční klasifikace, slouží pro uspořádání vzdělávacích programů a odpovídajících kvalifikací do vzdělávacích úrovní a oborů. Klasifikace ISCED je výsledkem mezinárodní dohody a je oficiálně přijatá Generální konferencí členských států UNESCO.“*⁵⁰

Mezinárodní standardní klasifikace pro vzdělávací programy ISCED vznikla v roce 1997 a během několika let prošla nejrůznějšími změnami. Prvotní verze ISCED 97 se zabývala převážně délkou vzdělávání, užívala jen číslo úrovně a písmeno, které udávalo, zda se jedná o program umožňující další postup ve vzdělávání (A), nebo o konkrétní obor (B), či dále již nedovoluje další studium (C).

Oproti původní verzi ISCED 97, ta dnešní využívá konkrétnější identifikaci dosaženého vzdělávání pomocí tzv. trojmístného číselného kódu. První číslo kódu znamená úroveň programu nebo dosažené vzdělání (aktuální počet je nyní 8). Druhé číslo kódu určuje kategorii zaměření, buď je všeobecné zaměření označeno číslem 4, či odborné zaměření označeno číslem 5. Třetí, poslední číslo kódu informuje o dalším možném studijním postupu. Nová verze ISCED 2011 rozlišuje dále klasifikaci programů s označením, která určují možnost postupu k dalšímu studiu. Vzdělávací programy jsou označeny ISCED 2011-P a dosažené vzdělání je označeno ISCED 2011-A.

---

⁵⁰ Český statistický úřad. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>.

Podle Národního ústavu pro vzdělávání „od roku 2016 bude uvedena na všech dodacích k osvědčení.“⁵¹

V roce 2013 vnikla verze ISCED 2013, která svoji klasifikaci orientuje na odborné obory. Verze určená pro Českou republiku v současnosti ještě není dohotovena.⁵²

K významné proměně mezinárodní klasifikace došlo hlavně v oblasti vysokoškolského vzdělání, která dříve obsahovala dvě vysokoškolské úrovně a nyní rozlišuje vysokoškolské úrovně čtyři.

4.2 České vzdělávací programy zařazené do CZ – ISCED 11

V České republice se klasifikace vzdělávání dělí podle mezinárodního standardu ISCED. Klasifikace s označením CZ-ISCED představuje přeloženou verzi mezinárodního standardu ISCED do českého jazyka. Zkratka označení ISCED se běžně používá i v naší české terminologii.⁵³ Cílem nadcházející kapitoly je čtenáři přiblížit tuto oblast a podrobněji analyzovat klasifikaci českého vzdělávání od předškolního až po vysokoškolské vzdělávání. Schéma vzdělávacího systému ČR ve školním roce 2013/2014 viz příloha č. 1.

4.2.1 Preprimární vzdělávání - ISCED 0

Mateřské školy poskytují preprimární vzdělávání (včetně speciálního), které zahrnuje dvě kategorie. První kategorie obsahuje v sobě zařízení, jež je určeno pro děti ve věku 0-3 let, zaměřuje se na rozvoj vzdělávání dětí v raném dětství, a proto mu byl v mezinárodní klasifikaci vzdělávacích programů přidělen kód 010. Druhá kategorie preprimárního vzdělávání zahrnuje rozvoj dětí ve věku od 3 let až do věku vhodného

---

⁵¹ Český statistický úřad. *Klasifikace vzdělávání*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

⁵² Národní ústav pro vzdělávání. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/isced>.

⁵³ Český statistický úřad. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011

k nástupu do základního vzdělávání tj. nejčastěji v 6 letech. Podle mezinárodní školní klasifikace je zařazena do nulté úrovně (ISCED 0) se vzdělávacím kódem 020.⁵⁴

Vzdělávání v mateřských školách je organizované a institucionálně zajištěné. Řídí se pokyny MŠMT. Podle školského zákona je poskytování předškolního vzdělávání veřejnou placenou službou. Poslední školní rok mateřské školy před vstupem do základní školy je povinný. Podle novely školského zákona je vzdělávání pro předškolní ročníky bezplatné, pouze s výjimkou dětí, kterým byl umožněn odklad školní docházky. Za tyto děti školné za druhý předškolní rok musí již zaplatit jejich rodiče nebo jiní zákonní zástupci. Současné změny se však netýkají dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tyto děti mají poslední předškolní rok v mateřské škole bezplatný vždy.⁵⁵

Vzdělávací program pro předškolní vzdělávání napomáhá dětem k vypěstování základních návyků v učení a zajištění sociálního kontaktu mezi nimi, pro děti se speciálně vzdělávacími potřebami zajišťuje speciálně pedagogickou péči.⁵⁶

4.2.2 Primární vzdělávání – ISCED 1, ISCED 2

V základních školách (ZŠ) probíhá tzv. primární vzdělávání na úrovni ISCED 1 a nižší sekundární označené úrovní ISCED 2. Vzdělávání je rozděleno na první stupeň vzdělávání – primární úroveň (1. – 5. ročník) a druhý stupeň – nižší sekundární úroveň (6. – 9. ročník). Do základního vzdělávání nastupují děti ve věku pěti až sedmi let (děti nesmí být mladší než 5 let a starší 7 let). Vzdělávání primární úrovně trvá obvykle 9 let (devítiletá školní docházka) a takto probíhá nejčastěji od 6 do 15 let věku dítěte. Po ukončení 5. resp. 7. ročníku, mohou žáci, pokud úspěšně splní přijímací zkoušku, přestoupit na víceletá gymnázia (šestiletá, osmiletá). Po ukončení 5. ročníku mohou žáci být na základě úspěšně absolvované talentové zkoušky přijati na konzervatoř, která je osmiletá. Víceletá gymnázia a konzervatoře poskytují všeobecné nižší sekundární

⁵⁴ Český statistický úřad. *Klasifikace vzdělávání*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

⁵⁵ Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2

⁵⁶ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 1. Vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání 2001. ISBN 80-211-0372-8. s.45.

vzdělávání úrovně ISCED 2. Úroveň ISCED 1 také zahrnuje programy určené osobám (bez ohledu na věk) se speciálními vzdělávacími potřebami a jedincům, kteří se z jakéhokoliv důvodu nemohli vzdělávání zúčastnit dříve a je jim umožněna tzv. „druhá šance“. Pro žáky se sociálním znevýhodněním mohou ZŠ v posledním roce předškolního vzdělávání zajistit přípravné třídy, které mají úroveň preprimárního vzdělávání ISCED 020. Klasifikace všech programů úrovně ISCED 1 je rozlišena kódem číslo 100. Docházka do základní školy je povinná, na žádost rodičů lze však požádat o povolení individuálního domácího vzdělávání dítěte. Po ukončení základního vzdělávacího programu získává žák stupeň základního vzdělání.⁵⁷

Vzdělávací program na základních školách nabízí základní dovednosti v oblasti literární a numerické gramotnosti. Učivo se orientuje na základní úroveň složitosti. Učební proces probíhá ve skupinách a je organizovaný jedním učitelem, pouze některé odborné předměty může zastupovat i více pedagogů. Cílem tohoto vzdělávání je dále naučit žáky řešit problémy a konfrontovat se s vrstevníky. V základních školách v ČR získává vzdělání kolem 90 % populace.

4.2.3 Sekundární vzdělávání – ISCED 3, ISCED 4

Poskytuje vyšší sekundární vzdělávání úrovně ISCED 3 až úrovně ISCED 4, jenž je obecného, ale převážně odborného zaměření. Do středních škol nastupují žáci kolem 15. roku, a to po úspěšném dokončení základního vzdělávání. Sekundární vzdělávání zahrnuje širokou škálu vzdělávacích oborů několika úrovní a jedná se o dvou-až čtyřleté programy. Oproti programům úrovně ISCED 2 nabízí studentům více specializovanou výuku zaměřenou na pokračování v terciárním vzdělávání, či specificky zaměřenou na profesní dovednosti.⁵⁸

Po ukončení středního vzdělávání dosahují studenti různých stupňů vzdělání, které se rozlišují, stejně jako předešlé vzdělávací programy, číselnými kódy. Například

---

⁵⁷ Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20].

Dostupné:https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2.

⁵⁸ Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20].

Dostupné:https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2.

střední vzdělání čtyřleté s maturitní zkouškou odborného zaměření je ISCED 344, či všeobecné vzdělávání s kódem ISCED 354, které je ukončeno maturitní zkouškou. Další obory středního vzdělání ISCED 353 (týká se i zkráceného studia) jsou odborně zaměřené, absolventi v těchto programech získávají odborné vědomosti a praktické dovednosti nutné k výkonu určité profese. Jedná se o dvou-až tříleté obory ukončené závěrečnou zkouškou, kdy absolvent obdrží výuční list. Střední vzdělání může také žák dosáhnout ve vzdělávacím programu ISCED 353 bez výučního listu, trvajícím jeden až dva roky, ve kterém je žákům poskytnuta lehčí forma studia. Pro žáky s mentálním postižením je nabídnuto střední vzdělání jednoleté a dvouleté praktické školy, v němž lze dosáhnout úrovně ISCED 253. Víceletá gymnázia organizují nižší sekundární vzdělávání ISCED 244, kde žáci ještě plní povinnou školní docházku a vyšší sekundární vzdělávání ISCED 344.⁵⁹

Absolventi, kteří se chtějí dále vzdělávat, či získat vyšší kvalifikaci a mají dokončené střední vzdělání výučním listem, či maturitní zkouškou, mohou dále pokračovat v dalším studiu nástavbovém, jenž je završeno maturitní zkouškou – ISCED 354, dále ve zkráceném studiu uzavřeném maturitní zkouškou – ISCED 354, nebo v středním vzdělání s výučním listem ukončeno závěrečnou zkouškou – ISCED 353.

Sekundární vzdělávání uměleckého zaměření poskytují konzervatoře, a to v šestiletých programech (po ukončení povinné školní docházky) na vyšší sekundární + terciární úrovni ISCED 354+554 a v osmiletých programech (pro žáky 5. ročníku ZŠ) nižší sekundární až terciární úrovně ISCED 244+354+554. Absolventi studující úroveň ISCED 554 dosahují vyššího odborného vzdělání na konzervatoři s přiděleným titulem diplomovaný specialista.

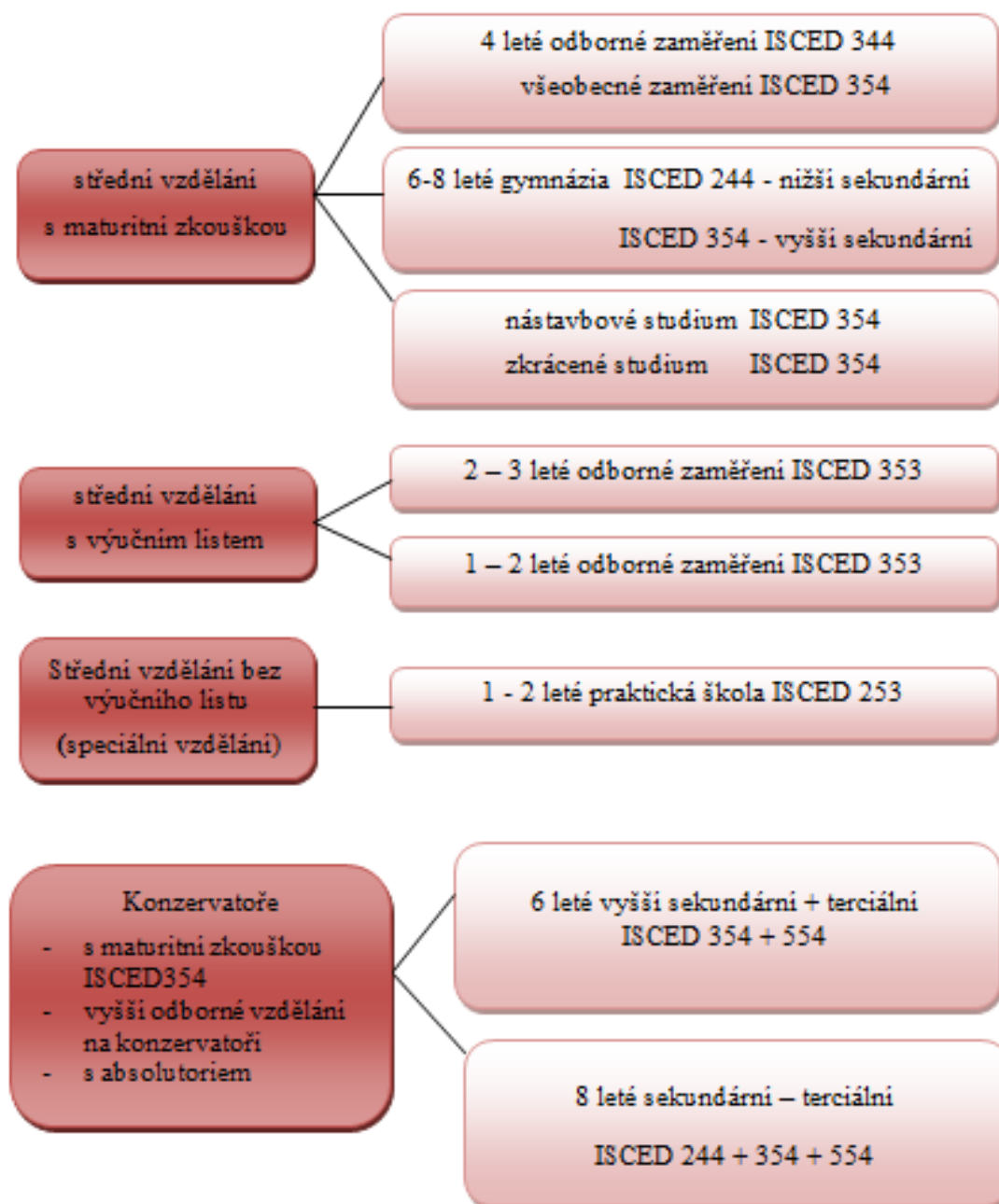
---

⁵⁹ Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20].

Dostupné: https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2.

Obrázek 2: Schéma středního vzdělávání

Zdroj: Autor práce

4.2.4 Terciární vzdělávání – ISCED 5, ISCED 6, ISCED 7, ISCED 8

Do úrovně **ISCED 5** se zařazují terciární programy, které mají vzdělávací obsah vyšší úrovně než programy úrovně ISCED 3 a ISCED 4. Jedná se o programy tzv. krátkého cyklu terciárního vzdělávání, které jsou zaměřeny především na praktické znalosti týkající se profesní sféry studentů, kteří se připravují vstoupit na trh práce. Programy ISCED 5 dále slouží jako postup k některým méně obtížným programům terciárního vzdělávání, než jsou bakalářské nebo magisterské programy. Současně však tyto programy mohou poskytovat kredity určené pro přestup do vyšších programů ISCED 6 a 7. Programy této úrovně trvají zpravidla minimálně dva roky. Do této kategorie vzdělávání patří vyšší odborné vzdělávání, nebo navazující programy či vzdělávání určené pro dospělé. Podle vzdělávacího systému ČR jsou programy ISCED 5 označovány kódy 554.⁶⁰

K významné proměně mezinárodní klasifikace došlo hlavně v oblasti vysokoškolského vzdělání, které dříve obsahovalo dvě vysokoškolské úrovně a nyní rozlišuje tři úrovně a to: ISCED – 6, ISCED – 7, ISCED – 8. Vysokoškolské vzdělávání obsahuje programy:

- Bakalářské studijní programy ISCED 645, trvající 3-4 roky
- Magisterský studijní program ISCED 7, trvající 1-3 roky, nebo 4-6 let pokud nejsou navazující na bakalářský program – nestrukturované studium ISCED 746
- Doktorský studijní program ISCED 844 (trvající 3-4 roky)

Terciární vzdělávání nabízí vyšší odborné školy ISCED 655 (zpravidla tříleté obory) a vysoké školy na úrovni ISCED 645, 7 a 8. Vysoké školy zahrnují studijní programy bakalářské ISCED 645 (3 - 4 leté obory), magisterské Vysoké školy – terciární vzdělávání ISCED 747 (1 – 3 leté obory), ISCED 746 (4 – 6 leté obory) týkající se programů nenavazujících na bakalářský program a nakonec studijní programy doktorské ISCED 844 (3 – 4 leté obory).

---

⁶⁰ Český statistický úřad: ISCED 5 – Terciární vzdělání- První stupeň. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536112/022608v07.pdf/0e3a9c6e-f213-463c-b337-1ccfd2e781eb?version=1.0>.

Vzdělávací programy **ISCED 6** nabízejí univerzity nebo instituce, které poskytují terciární vzdělávání, jak bylo již více uvedeno, jedná se o bakalářské programy označené kódy 645. Tyto programy se mohou také označovat jako tzv. první univerzitní cyklus, do této kategorie spadají i některé vyšší odborné školy označené kódem 655. Vzdělávací programy ISCED 6 poskytují středně pokročilé akademické, či profesní znalosti, které jsou převážně teoreticky orientované. Účastníci tohoto vzdělávání obdrží první diplom nebo odpovídající kvalifikaci. Délka trvání těchto programů jsou obvykle 3 - 4 roky. V programech ISCED 6 lze dosáhnout i druhého diplomu, kdy se jedná o specializované programy, které jsou více profesně zaměřené. Studium trvá 1 – 2 akademické roky.

Magisterské nebo jí odpovídající úroveň **ISCED 7** jsou programy více teoreticky zaměřené, mohou ale také obsahovat praktické prvky výzkumu, či konkrétní poznatky z praxe. Vzdělávání probíhá na univerzitách. Programy ISCED 7 jsou označovány kódy 746 a 747. Magisterské studium vyžaduje přípravu diplomové nebo závěrečné práce.

ISCED 8 – doktorská nebo jí odpovídající úroveň. Tyto programy nabízejí vědeckou pokročilou kvalifikaci a jsou založeny na samostatném vědeckém výzkumu. Zakončení programu vyžaduje obhajobu doktorské nebo závěrečné práce, která prezentuje výzkum konkrétního oboru studia. ISCED 8 programy jsou označovány kódy 844. Absolventi doktorského programu mohou dosáhnout titulu: PhD (doktor), D.Sc (doktor věd), doktorát a podobně.⁶¹

4.3 Evropský rámec kvalifikací – EQF (Qualifications Framework)

EQF (Evropský rámec kvalifikací) vznikl roku 2008 a rozděluje mezinárodní úroveň vzdělání a kvalifikací. Oproti ISCED, které je zaměřeno převážně na délku studia se EQF zabývá jeho studijními výsledky.

Evropský rámec kvalifikací (European Qualifications Framework - EQF) je jednotná stupnice osmi úrovní, do kterých lze zařadit všechny kvalifikace. Rámec vznikl s cílem

---

⁶¹ Český statistický úřad. Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2.

usnadnit mobilitu lidí v Evropě, zlepšit srozumitelnost kvalifikací napříč Evropou a také proto, aby si lidé uvědomili, jakou úroveň kvalifikace mají a kam se zařadit.

„EQF jako nástroj podpory celoživotního učení zahrnuje všeobecné vzdělávání, vzdělávání dospělých, odborné vzdělávání a odbornou přípravu i vysokoškolské vzdělávání. Díky posunu k výsledkům učení je zaveden společný jazyk, který umožňuje srovnávat kvalifikace podle jejich obsahu a profilu, a nikoli podle metod a postupů poskytování.“⁶²

Představuje stupnici osmi úrovní, do kterých spadají veškeré klasifikace kvalifikací. Tento rámec slouží ke zlepšení mobility pracujících po celé Evropě a k pochopení jejich úrovně kvalifikace. Úroveň EQF poskytuje zásadní informaci o nejvyšším dosaženém vzdělání člověka, sděluje to, co člověk zná, ovládá a je schopen vykonávat. Tato klasifikace je stěžejní při jeho pracovním uplatnění ve státech Evropské unie. Jednotlivé úrovně v sobě obsahují dovednosti a k nim přiřazené kompetence. Na úrovni 1 může osoba pracovat nebo studovat pod přímým dohledem ve strukturovaném prostředí; na úrovni 2 osoba pracuje nebo studuje pod dohledem s určitou mírou samostatnosti; v úrovni 3 může osoba nést odpovědnost za splnění úkolů v práci nebo ve studiu při řešení problémů a přizpůsobovat své chování okolnostem; na úrovni 4 má osoba schopnost řídit sebe samého v rámci pokynů v oblastech práce nebo studia, které jsou obvykle předvídatelné, ale mohou se měnit a rovněž dohlížet na běžnou práci jiných osob a nést určitou odpovědnost za hodnocení a zlepšování pracovních či vzdělávacích činností. Na úrovni 5 může osoba řídit a kontrolovat pracovní či vzdělávací činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám a také posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních, na 6. úrovni může řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty a nést odpovědnost za rozhodování v kontextu nepředvídatelné pracovní nebo vzdělávací náplně, nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a skupin, v úrovni 7 je osoba schopna řídit a transformovat pracovní nebo vzdělávací kontexty, které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy a nést odpovědnost za přispívání k profesním znalostem a postupům, nebo za posuzování strategických výkonů týmů a na úrovni

---

⁶² Národní ústav odborného vzdělávání. *Základní informace*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/zakladni-informace>.

8 může osoba vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia, včetně výzkumu.⁶³

Národní ústav pro vzdělávání uvádí že „podle vyhlášky č. 3/2015 Sb., o některých dokladech ve vzdělávání objeví údaj o úrovni Evropského rámce kvalifikací (EQF) na absolventských vysvědčeních, výučních listech a diplomech o absolutoriu.“⁶⁴ Od 1. 10. 2017 bude povinností všech základních, středních, vyšších odborných škol a konzervatoří vydávat vysvědčení se zkratkou (EQF).

4.4 Shrnutí

Vzdělávání dospělých je jednou ze zásadních problematik, kterou se zabývá nejen Česká republika na své národní úrovni, ale rovněž mimo jiné i Evropská unie, která vnímá dostatečné vzdělávání jako prostředek pro další svůj ekonomický rozvoj. Vzděláváním dospělých se zabývá samostatná vědní disciplína- andragogika, jejíž kořeny můžeme najít již v dílech Jana Amose Komenského a která zaujímá široké pole působnosti ve sféře vzdělávání dospělých a zabývá se vzděláváním školským, podnikovým nebo mimoškolským. Vzdělávání dospělých totiž již dlouhodobě není pouze něčím, čím by se zabývala pouze sociální politika státu, ale je to jasná potřeba každé dobře prosperující organizace, která se musí dále rozvíjet, a tedy dále vzdělávat své lidské zdroje, které jsou pro ni nenahraditelné.

Mimo vzdělávání lidí v produktivním věku je však důležité i vzdělávání seniorů, a to s ohledem na stárnutí populace, vyšší věk dožití a rovněž i aktivní způsob trávení volného času seniorů. I z tohoto důvodu má čím dál větší význam gerontagogika, která zkoumá proces vzdělávání ve stáří.

Význam rovněž má celoživotní učení (CŽU), které v sobě zahrnuje veškeré činnosti učení a to formálního, neformálního i informálního charakteru, při kterých se člověk zdokonaluje ve všech směrech a jedná se o nepřetržitý proces vzdělávání od narození

---

⁶³ Národní ústav odborného vzdělávání. Kvalifikační úrovně ECQ. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/kvalifikacni-urovne-eqf>.

⁶⁴ Národní ústav pro vzdělávání [online]. © 28. 11. 2016 [cit. 2016-11-28]. <http://www.nuv.cz/p/evropsky-ramec-kvalifikaci-egf/evropsky-ramec-kvlifikaci-1>.

až do smrti. Strategie celoživotního učení, kterou vypracovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je chápáno jako otevřený systém měnící se na základě požadavků trhů, trhu práce, společenského vývoje jak v České republice, tak ve světě. Celoživotní učení lze dělit na formální, které probíhá ve vzdělávacích institucích, neformální, které zahrnuje vzdělávání v různých kurzech a informální, jež je zcela neinstitucionální, neřízené a nestrukturované a zahrnuje běžné každodenní činnosti v zaměstnání, doma i ve volném čase, během nichž člověk nabývá určitých vědomostí a dovedností.

Při klasifikaci vzdělávání je použito ISCED, což je mezinárodní standardní klasifikace vzdělání, která patří do rodiny ekonomických a sociálních klasifikací Organizace spojených národů a která se používá v zemích celého světa. Tato klasifikace slouží pro uspořádání vzdělávacích programů a odpovídajících kvalifikací do vzdělávacích úrovní a oborů. V České republice je takto systém tvořen ISCED-0 mateřská škola, ISCED 1 a ISCED 2, základní vzdělávání, ISCED 3 a ISCED 4, což je střední vzdělávání a ISCED 5, ISCED 6, ISCED 7, ISCED 8, tvoří konzervatorní, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání.

Zároveň ještě existuje i EQF, tedy Evropský rámec kvalifikací, který rozděluje mezinárodní úrovně vzdělání a kvalifikací a oproti ISCED, jež je zaměřeno převážně na délku studia, EQF se zabývá jeho studijními výsledky. Jedná se takto o nástroj podpory celoživotního učení, který v sobě zahrnuje všeobecné vzdělávání, vzdělávání dospělých, odborné vzdělávání a odbornou přípravu i vysokoškolské vzdělávání.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Cíle výzkumu a hypotézy

Na základě studia odborné literatury a s odkazem na teoretickou část byl stanoven hlavní cíl předkládaného výzkumu takto: Jak občané České republiky hodnotí důležitost svého vzdělávání, zda se dále vzdělávají, jakému vzdělávání dávají přednost a zda má další vzdělávání vliv na jejich profesní růst?

Dílčí cíle a výzkumné otázky

Dílčí cíle byly stanoveny na základě hlavního záměru předkládaného výzkumu, ke kterému takto mají směřovat. Jedná se o následující dílčí cíle:

1. Zjistit, zda se osoby po dokončení svého studia dále vzdělávají
2. Zjistit, jak se osoby dále vzdělávají
3. Zjistit, jak osoby vnímají nabídku vzdělávání a kde se o ni dozvídají
4. Zjistit, jaká je motivace osob se dále vzdělávat
5. Zjistit, jaké jsou překážky nebo důvody pro odmítání dalšího vzdělávání

Hypotézy

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že v současné době se vzdělává méně než 50 % respondentů.

Hypotéza č. 2: Nejčastější motivací ke vzdělávání je snaha zlepšit si pracovní uplatnění a zároveň dosáhnout vyššího finančního ohodnocení, odpoví více než 50% respondentů.

Hypotéza č. 3: Domnívám se, že více než polovina respondentů považuje vzdělávání za důležité.

5.2 Výzkumná metoda

Jako vhodná strategie k získání relevantních odpovědí na stanovené cíle, byl určen kvantitativní výzkum, který umožnil získat velké množství informací od hojného počtu lidí. Jako výzkumná metoda bylo použito dotazování a nástrojem pro získání dat byl dotazník (viz příloha A). Jednalo se o typ strukturovaného dotazníku, který obsahoval především otázky standardizované, tedy s přesně formulovanými možnostmi odpovědí, pouze v jednom případě byla použita otázka otevřená, kde respondenti měli možnost se vyjádřit k dané problematice vlastními slovy. Jednalo se o celkově patnáct otázek. Dotazník respondenti vyplňovali anonymně bez udávání jakýchkoli informací, které by mohly vést k identifikaci daného respondenta. Rovněž dotazovaní byli informováni o tom, že výsledky výzkumu budou použity výhradně k účelům diplomové práce.

Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl vytvořen metodou náhodného výběru a to s ohledem na cíl výzkumu.

Výzkumný soubor činil 120 odevzdaných dotazníků.

Průběh šetření a interpretace dat

Průběh šetření a interpretace dat je možno rozdělit do tří fází, které byly součástí zajištění zkoumaného vzorku. V první fázi konkrétně došlo k náhodnému oslovení občanů v terénu plzeňského kraje, kdy takto byli požádáni o vyplnění dotazníků. V další fázi došlo již k samotnému zpracování získaných dat, vyřídění dotazníků dle kritérií jejich správného vyplnění a rozdělení daných odpovědí do jednotlivých škál a do tabulek. Poslední třetí fáze se postarala o vyhodnocení získaných a seříděných dat.

5.3 Výsledky a interpretace dat

Demografické údaje

Pohlaví respondentů

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

	Počet	Počet vyjádřený v %
Muži	45	37,5
Ženy	75	62,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Respondenty stanoveného výzkumu byly především ženy, kterých bylo 75, oproti 45 mužům z celkového počtu 120 respondentů.

Věková struktura respondentů

Tabulka 2: Věková struktura respondentů

	Počet	Počet vyjádřený v %
18-30	37	30,8
31-49	41	34,2
50-65	33	27,5
Více jak 66	9	7,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Věková struktura respondentů byla následující: největší skupinu tvořily osoby ve věku mezi 31 až 49 let, kterých bylo zastoupeno 34,2%, následovaly osoby ve věku mezi 18-30 lety, kterých bylo 30,8% a dále osoby mezi 50-65 lety, kterých bylo 27,5%. Osoby nad 66 let věku byly mezi respondenty zastoupeny jen ze 7,5%.

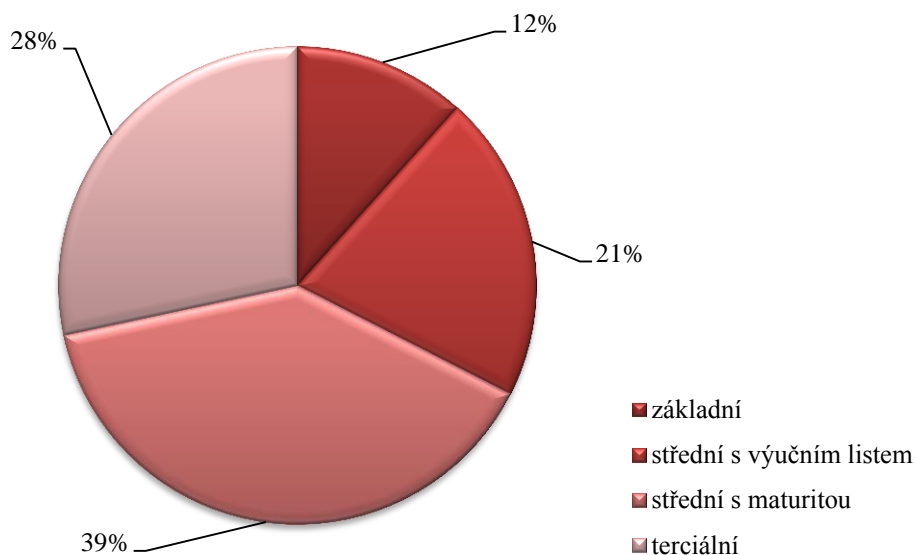
Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Tabulka 3: Dosažené vzdělání

Jaké je Vaše dosažené vzdělání?	Počet	Počet vyjádřený v %
Základní	14	11,6
Střední s výučním listem	25	20,8
Střední s maturitou	47	39,2
Terciární	34	28,4
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 1: Dosažené vzdělání

Zdroj: Autor práce

Respondenti předkládaného výzkumu měli nejčastěji dokončeno střední vzdělání s maturitou, kdy se jednalo o 39,2% respondentů, dále měli terciární vzdělání -28,4%, následovali respondenti se středním vzděláním s výučním listem, kterých bylo 20,8%, a se základním vzděláním, kteří byli ve zkoumaném vzorku zastoupeni 11,6%.

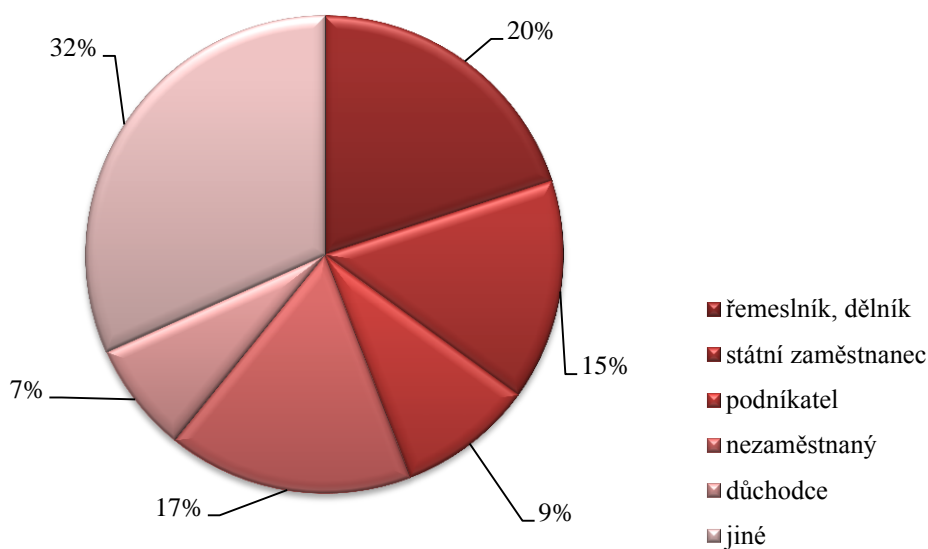
Jaké je Vaše současné zaměstnání?

Tabulka 4: Zaměstnání

	počet	Počet vyjádřený v %
Řemeslník, dělník	24	20,0
Státní zaměstnanec	18	15,0
Podnikatel	11	9,2
Nezaměstnaný	20	16,7
Důchodce	9	7,5
Jiné	38	31,6
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 2: Zaměstnání

Zdroj: Autor práce

Mezi respondenty, kteří se zařadili do některé z vybraných profesí, byli nejčastěji zastoupeni řemeslníci a dělníci a to s 20%, následovali dále státní zaměstnanci s 15% a podnikatelé s 9,2%. Z respondentů pak 31,6% uvedlo jiné zaměstnání, nejčastěji v oblasti školství, zdravotnictví, sociálních služeb, pohostinství a dalších služeb. Nezaměstnaní činili 16,7% a důchodci pak 7,5% ze všech respondentů.

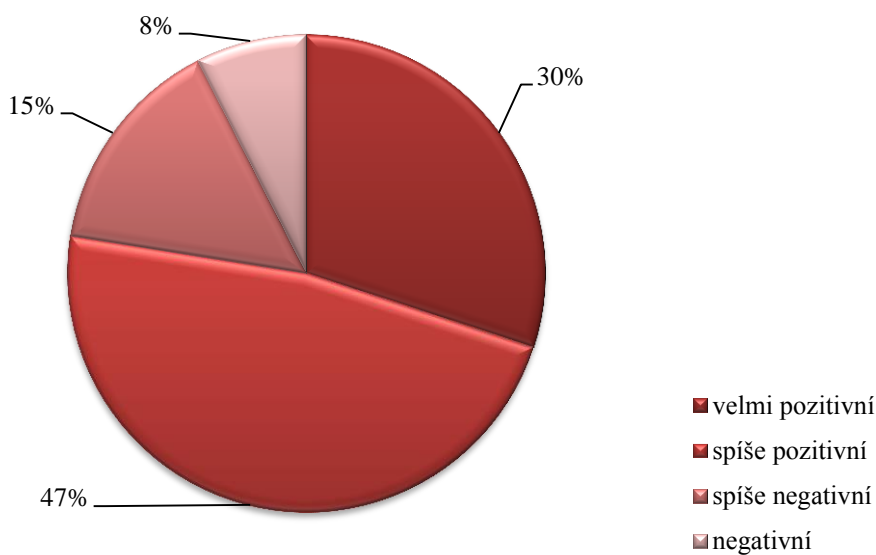
Jaké vzpomínky ve Vás zanechalo Vaše poslední formální studium (na ZŠ, SŠ bez maturity, s maturitou nebo VŠ?)

Tabulka 5: Hodnocení posledního formálního studia

	Počet	Počet vyjádřený v %
Velmi pozitivní, vzpomínám na něj rád/a	36	30,0
Spíše pozitivní, ale jsem rád/a, že je to za mnou	57	47,5
Spíše negativní, raději na to nevzpomínám	18	15,0
Velmi negativní, nerad/a vzpomínám	9	7,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 3: Vnímání vzdělání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že poslední studium bylo vnímáno respondenty pozitivně, přesněji spíše pozitivně, ale respondenti jsou rádi, že je studium již za nimi, uvedlo to celkem 47,5% dotazovaných a 30% dále napsalo, že jej vnímá jako velmi pozitivní a rádi na něj vzpomínají. Naopak spíše negativně studium vnímalo 15% respondentů a velmi negativně pak 7,5% respondentů.

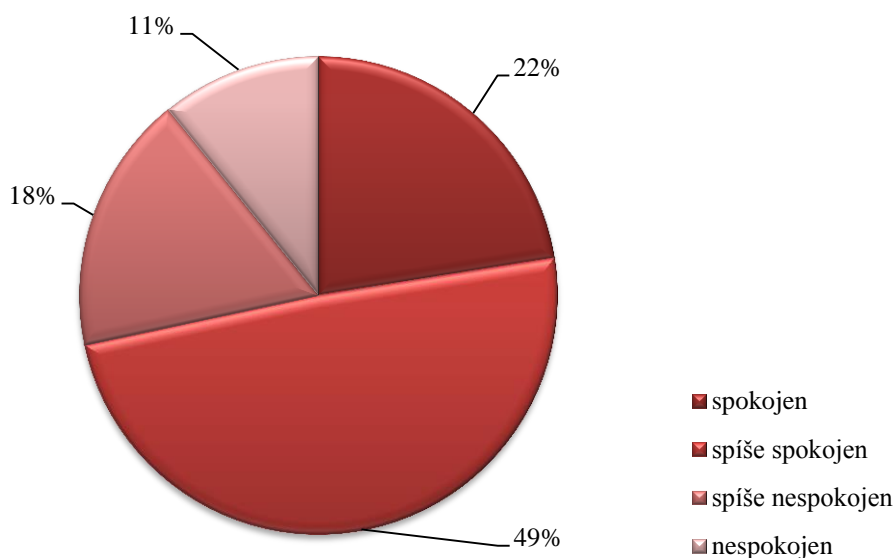
Jste spokojen/a se svým současným příp. posledním zaměstnáním?

Tabulka 6: Spokojenost se současným zaměstnáním

	Počet	Počet vyjádřený v %
Ano	27	22,5
Spíše ano	59	49,2
Spíše ne	21	17,5
Ne	13	10,8
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 4: Spokojenost se zaměstnáním

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti jsou se svým současným zaměstnáním spokojeni. Konkrétně pak 49,2% uvedlo, že je se současným zaměstnáním spíše spokojeno a spokojeno pak bylo dalších 22,5% respondentů. Naopak spíše nespokojeno bylo 17,5% a nespokojeno 10,8% respondentů.

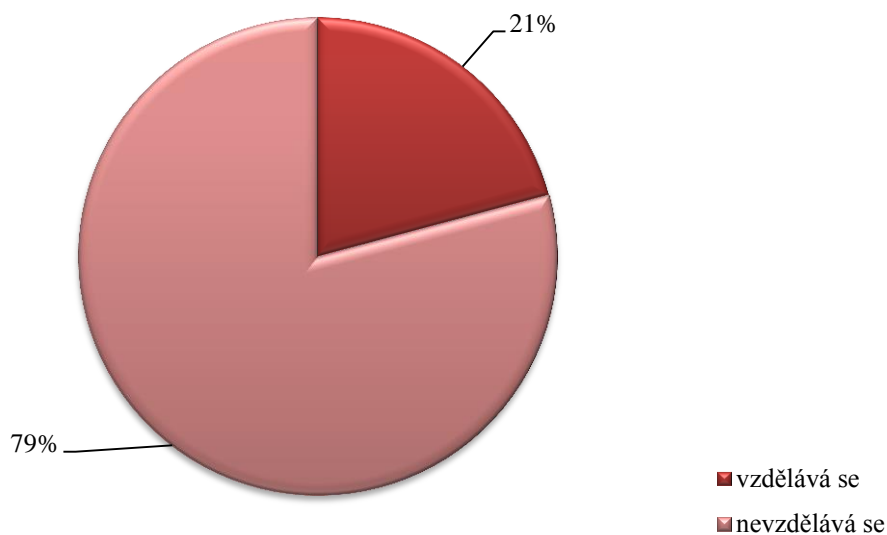
Vzděláváte se v současné době?

Tabulka 7: Další vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Ano	25	20,8
Ne	95	79,2
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 5: Další vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že 21% respondentů se v současné době dále vzdělává, oproti tomu 79% z nich již žádné vzdělávání neabsolvuje.

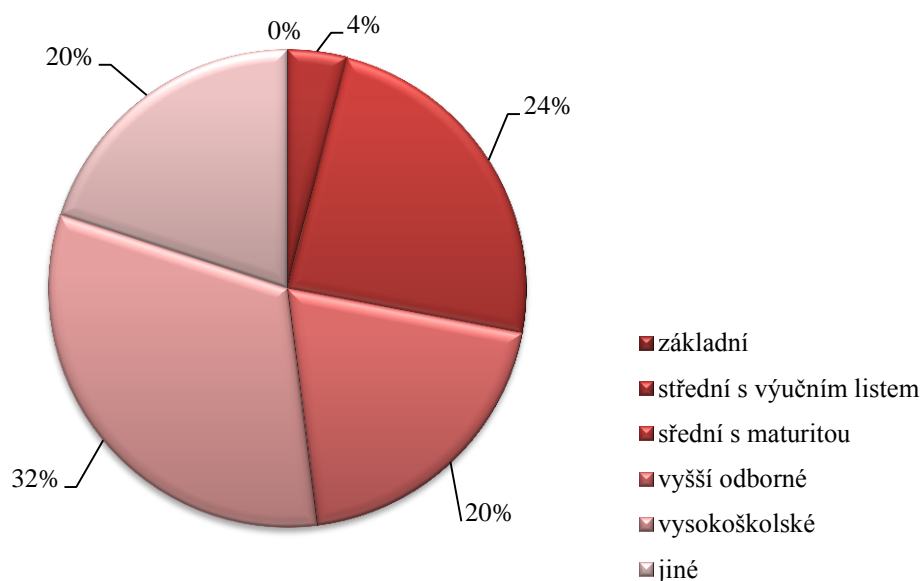
Pokud se dále vzděláváte, uveďte, o jaký typ vzdělávání se jedná?

Tabulka 8: Typ vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Základní	0	0
Střední s výučním listem	1	4,0
Střední s maturitou	6	24,0
Vyšší odborné	5	20,0
Vysokoškolské	8	32,0
Jiné	5	20,0
Celkem	25	100

Zdroj: Autor práce

Graf 6: Typ vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že u respondentů, kteří se dále vzdělávají, se nejvíce z nich účastní vysokoškolského typu vzdělávání, který uvedlo 32% z nich, dalším druhem vzdělávání bylo střední s maturitou s 24% respondenty, následovalo vyšší odborné vzdělávání s 20% respondentů. Střední vzdělávání s výučním listem sdělilo 4%

dotázaných. 20% respondentů uvedlo, že využívá jiný typ vzdělávání, kdy se konkrétně jednalo o rekvalifikace, různá podniková školení, kurzy a semináře.

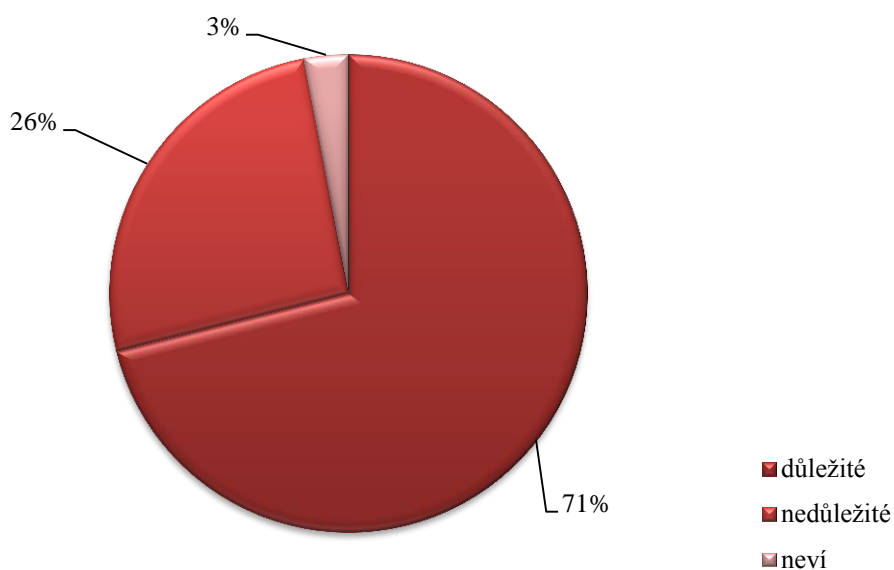
Je pro Vás osobně vzdělání důležité?

Tabulka 9: Vnímání důležitosti vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Ano	86	71,1
Ne	30	25,9
Nevím	4	3,0
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 7: Vnímání vzdělání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že drtivá část respondentů považuje vzdělávání za důležité, konkrétně se takto jednalo o 71,1%, vzdělání naopak nepovažuje za důležité 25,9% respondentů. Odpověď neví použily jen 3% respondentů.

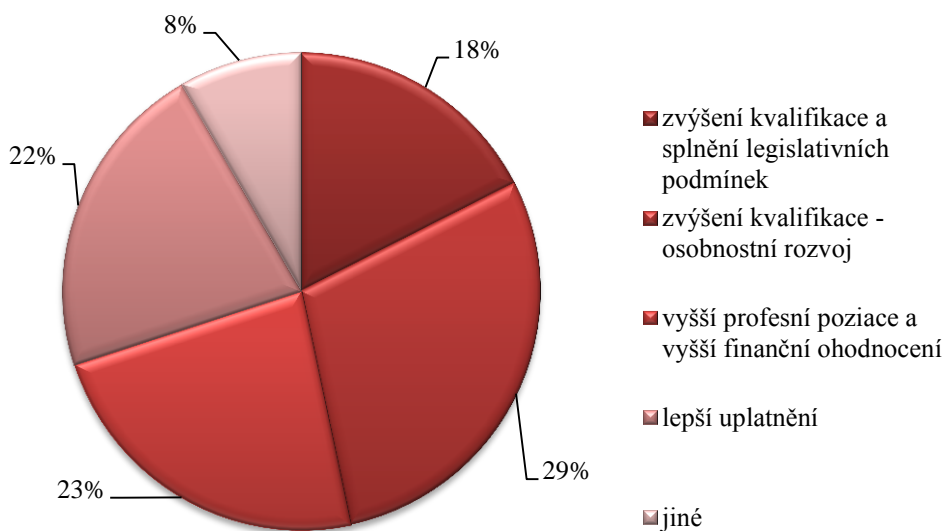
Jaká by byla Vaše hlavní motivace k případnému dalšímu vzdělávání, nebo jaká je hlavní motivace ke vzdělávání?

Tabulka 10: Motivace k dalšímu vzdělávání

	Počet	%
Zvýšení kvalifikace - splnění podmínek standardů stanovené legislativně a zaměstnavatelem	21	17,5
Zvýšení kvalifikace – osobnostní rozvoj (potřeba stále získávat nové informace)	35	29,2
Vyšší profesní pozice - vyšší finanční ohodnocení	28	23,3
Možnost lepšího uplatnění na trhu práce	26	21,7
Jiná	10	8,3
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 8: Motivace k dalšímu vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že k motivaci pro další vzdělání patří z výrazné části zvýšení kvalifikace, kdy u 29,2% respondentů bylo odpovědí zvýšení kvalifikace ve vztahu k osobnostnímu rozvoji, a tedy k potřebě získávat nové informace a dále u 17,5% bylo motivací rovněž zvýšení kvalifikace, ale ve vztahu ke splnění podmínek standardů, které jsou legislativně u zaměstnavatele stanoveny. Velmi významnou motivací bylo dále možné dosažení vyšší profesní pozice a s tímto spojené vyšší finanční ohodnocení,

kteře se takto objevilo u 23,3% respondentů a rovněž 21,7% respondentů uvedlo, že jejich motivací je lepší uplatnění na trhu práce a jen 8,3% respondentů napsalo, že mají jinou motivací, kterou bylo smysluplné trávení volného času, zlepšení paměti, navazování kontaktů s lidmi. Tyto odpovědi byly u osob, které již byly ve starobním důchodu.

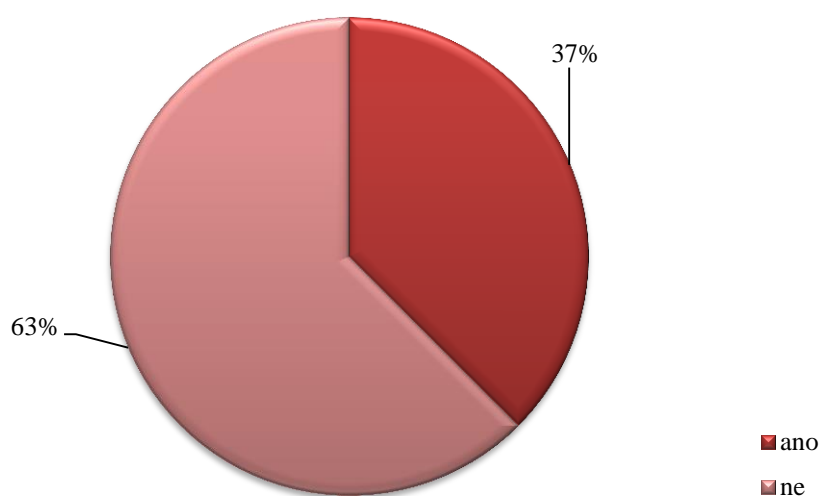
Změnila by se Vaše současná situace v zaměstnání, kdybyste si zvýšil/a vzdělání?

Tabulka 11: Profesní změna při zvýšení/změně vzdělání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Ano	45	62,5
Ne	75	37,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 9: Změna v zaměstnání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že většina osob, konkrétně 62,5% si myslí, že i kdyby si zvýšila své vzdělání, nebo jej změnila, nemělo by to význam v jejich zaměstnání. Opačný názor mělo jen 37,5% respondentů. Toto zjištění je v souladu i se zjištěním, které se týkalo motivace ke vzdělávání, kdy motivací byl především osobní rozvoj než zvýšení profesního postavení.

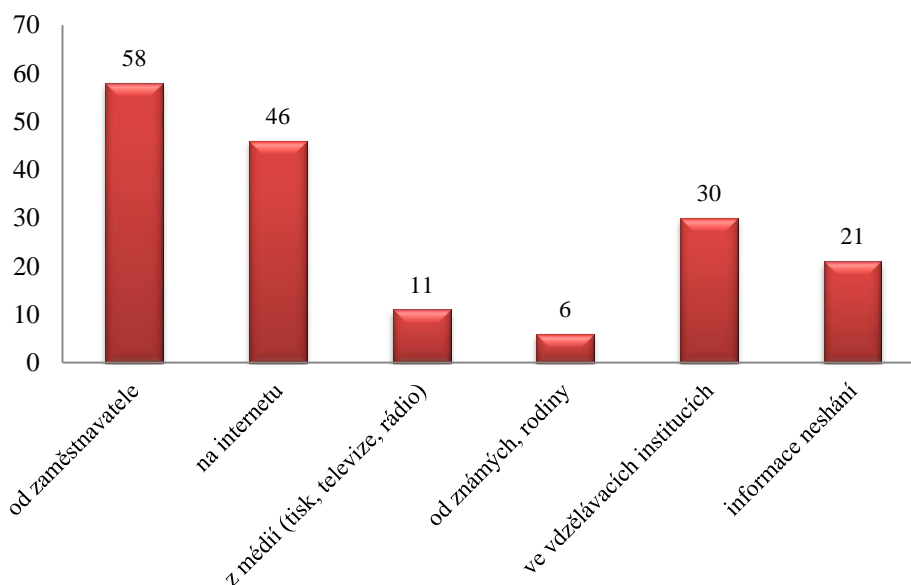
Kde získáváte informace o možnostech dalšího vzdělávání? (možnost více odpovědí)

Tabulka 12: Informace o možnostech dalšího vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Od zaměstnavatele	58	48,3
Na internetu	46	38,3
Z médií (tisk, televize, rádio)	11	9,2
Od známých, rodiny	6	5,0
Ve vzdělávacích institucích	30	25,0
Informace nesháním, nezajímám se o to	21	17,5
Jinde	0	0,0

Zdroj: Autor práce

Graf 10: Informace o dalším vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že největší část z respondentů získává informace o dalším vzdělávání od svého zaměstnavatele, kdy se jednalo o 58 z nich, dalším výrazným zdrojem byl internet, který uvedlo 46 respondentů, třetí nejčastější odpovědí pak bylo získání informací o vzdělávání od vzdělávacích institucí, kterou sdělilo 30 respondentů. Méně častým zdrojem pak byla další média typu tisk, televize nebo rádio, který uvedlo

jen 11 respondentů a informace od známých, kterou napsalo jen 6 z nich. Informace o dalším vzdělávání neshání a považuje to za zbytečné 21 osob, přičemž 8 z nich byli důchodci.

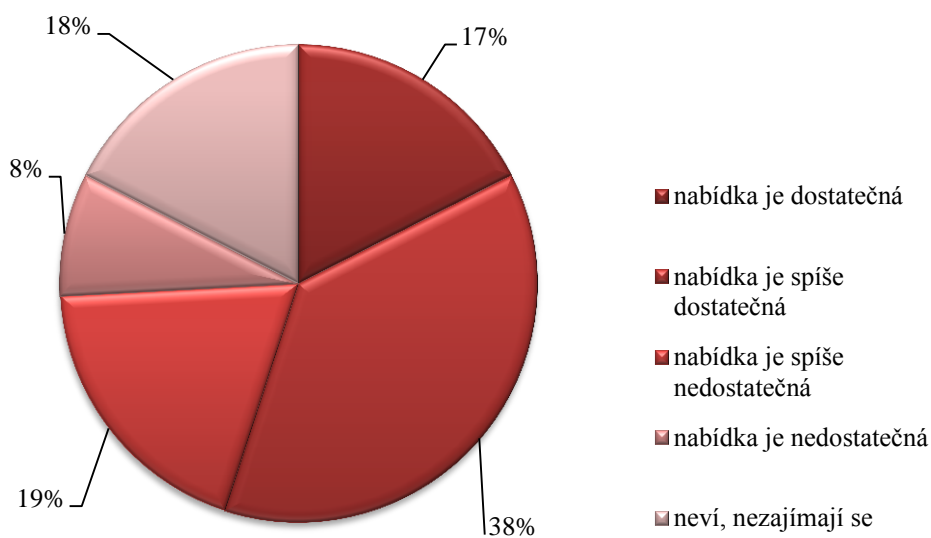
Jak hodnotíte aktuální nabídku vzdělávání ve Vašem kraji?

Tabulka 13: Hodnocení nabídky vzdělávání v kraji

	Počet	Počet vyjádřený v %
Nabídka je dostatečná	21	17,5
Nabídka je spíše dostatečná	45	37,5
Nabídka je spíše nedostatečná	23	19,2
Nabídka je nedostatečná	10	8,3
Nevím, nezajímám se o to	21	17,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 11: Hodnocení nabídky vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že většina z dotazovaných, kteří se o další vzdělávání zajímají, hodnotí nabídku vzdělávání kladně, přičemž 17,5% z nich ji vnímá jako dostatečnou a 37,5% za spíše dostatečnou. Oproti tomu 19,2% ji vnímá jako spíše nedostatečnou

a 8,3% jako nedostatečnou. 17,5% respondentů nedokáže na tuto otázku odpovědět a nabídka dalšího vzdělávání je nezajímá. V porovnání se předešlou skupinou se jedná o shodné respondenty, kteří se nezajímají o nabídku dalšího vzdělávání.

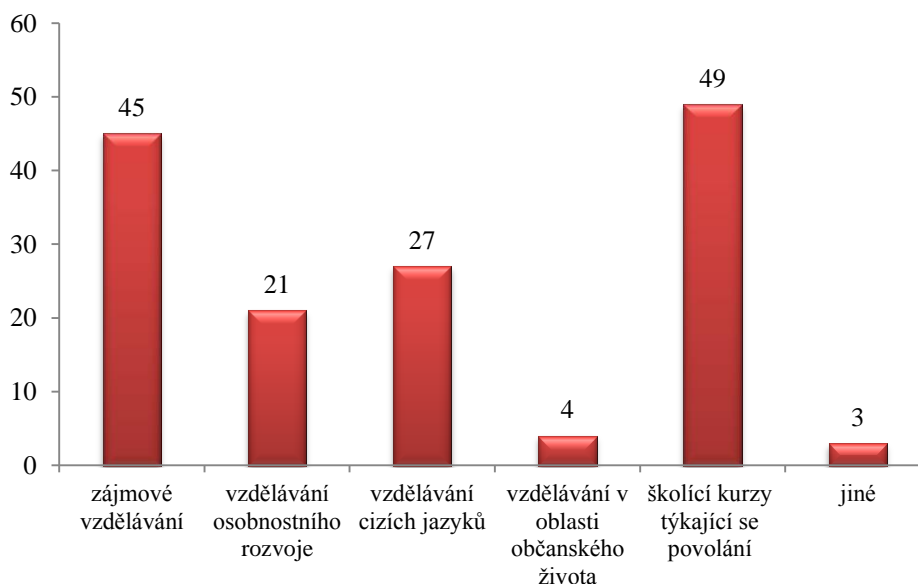
Jaký typ vzdělávání preferujete? (možnost více odpovědí)

Tabulka 14: Preference dalšího vzdělávání

	Počet	%
Zájmové vzdělávání (volnočasové – např. kroužky, sportovní aktivity...)	45	37,5
Vzdělávání osobnostního rozvoje (např. asertivita, komunikační dovednosti)	21	17,5
Vzdělávání cizích jazyků	27	22,5
Vzdělávání v oblasti občanského života (např. životní prostředí, státní správa)	4	3,3
Školící kurzy týkající se Vašeho povolání	49	40,8
Jiné (uveďte)	3	2,5
Žádné	18	15,0

Zdroj: Autor práce

Graf 12: Preference vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce respondentů preferuje školící kurzy, které se týkají jejich povolání, kdy tuto odpověď označilo 49 osob a rovněž zájmového vzdělávání,

tedy volnočasové vzdělávání v kroužcích, při sportovních aktivitách, které preferuje 45 osob. Méně preferované je pak vzdělávání cizích jazyků, které sdělilo 27 respondentů a vzdělávání v oblasti osobnostního rozvoje, například asertivity, komunikačních dovedností, které uvedlo 21 respondentů. Vzdělávání v oblasti občanského života, tedy například životního prostředí a státní správy, uvedli pouze 4 respondenti. Jiný typ vzdělávání uvedly 3 osoby, a tyto napsaly vzdělávání v oblasti univerzity třetího věku, workshopy, koučing. Žádné vzdělávání nepreferuje 18 respondentů.

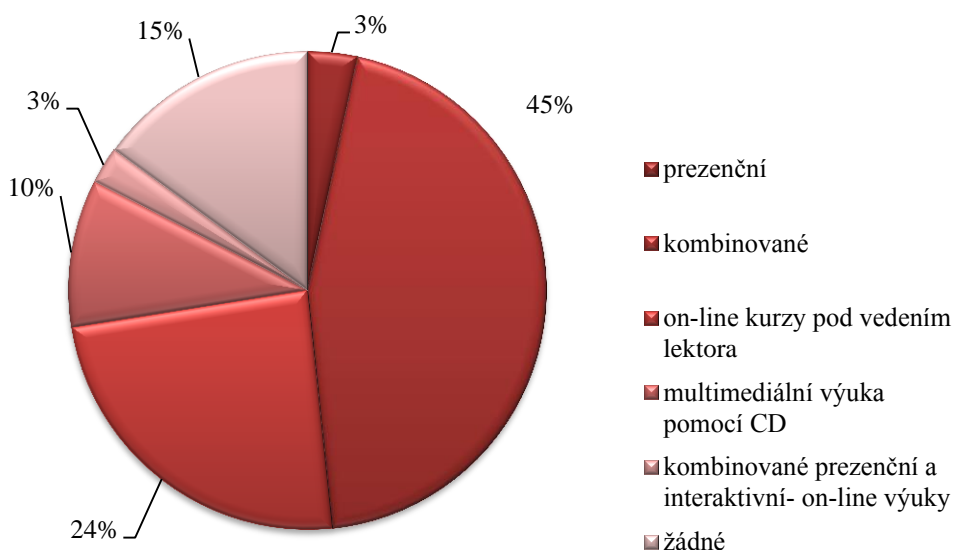
Jaká forma studia v případě dalšího vzdělávání by pro Vás byla nejpřijatelnější?

Tabulka 15: Přijatelnost formy vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Prezenční (denní studium)	4	3,3
Kombinované (dálkové studium)	54	45,0
On-line kurzy pod vedením lektora	29	24,2
multimediální forma výuky pomocí CD (samostudium)	12	10,0
Kombinace prezenční a interaktivní – on-line výuky	3	2,5
Žádné	18	15,0

Zdroj: Autor práce

Graf 13: Forma vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti dávají přednost především kombinovanému, neboli dálkovému studiu, kterou preferuje 45% z nich, dále on-line kurzy pod vedením lektora, který uvedlo 24,2% respondentů. Oproti tomu multimediální formu výuky pomocí CD (samostudium) preferuje pouze 10%, prezenční studium jen 3,3% a kombinace prezenční a interaktivní- on-line výuky jen 2,5% ze všech respondentů. Žádnou preferenci formy studia nemá 15% respondentů.

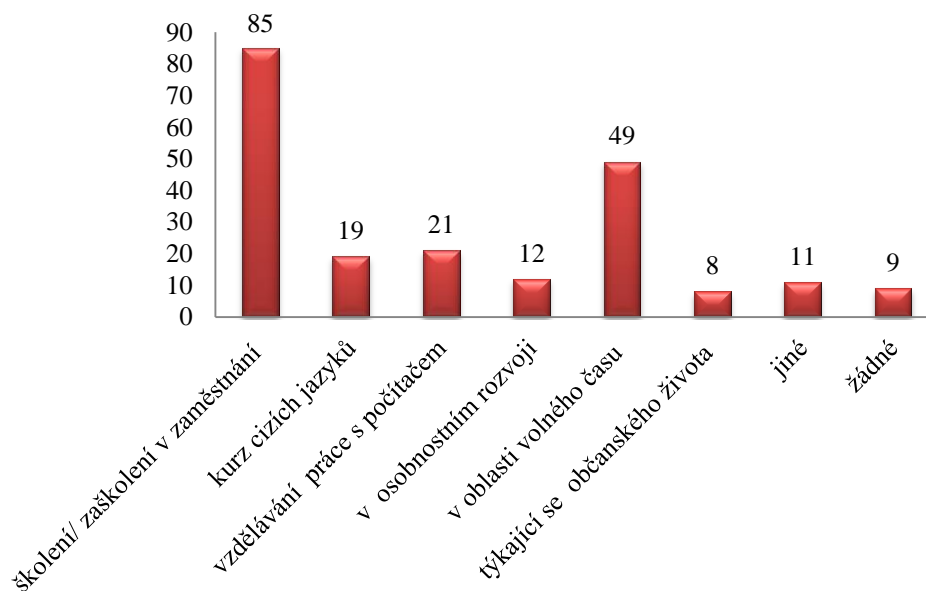
**Jakou vzdělávací aktivitu v rámci dalšího vzdělávání jste již absolvoval/a?
(možnost více odpovědí)**

Tabulka 16: Absolvovaná vzdělávací aktivita

	Počet	%
Školení/ zaškolení v zaměstnání (např. právní předpisy, užívání softwaru)	85	70,8
Kurz cizích jazyků	19	15,8
Vzdělávání týkající se práce s počítačem	21	17,5
Vzdělávání týkající se osobnostního rozvoje (např. asertivita, komunikační dovednosti)	12	10,0
Vzdělávání týkající se volného času (např. sportovní kroužky, zájmové kroužky...aj.)	49	40,8
Vzdělávání týkající se záležitostí občanského života (např. práce státní správy a samosprávy, životního prostředí...aj.)	8	6,7
Jiné	11	9,2
Žádné	9	7,5

Zdroj: Autor práce

Graf 14: Absolvované vzdělání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že 85 osob absolvovalo vzdělávání na školení a zaškolení v zaměstnání, druhým nejčastějším vzděláváním bylo to, které se týkalo volného času, jež uvedlo 49 osob, méně časté pak bylo vzdělávání týkající se práce na počítači, které uvedlo jen 21 osob, dále vzdělávání v osobnostním rozvoji, který uvedlo 12 osob a vzdělávání, které se týkalo občanského života, například práce státní správy a samosprávy, životního prostředí apod., 11 osob dále uvedlo jiné než nabízené vzdělávání, kdy se jednalo o rekvalifikace, vysokoškolské vzdělávání, vzdělávání na univerzitě třetího věku. Žádné další vzdělávání neabsolvovalo 9 osob.

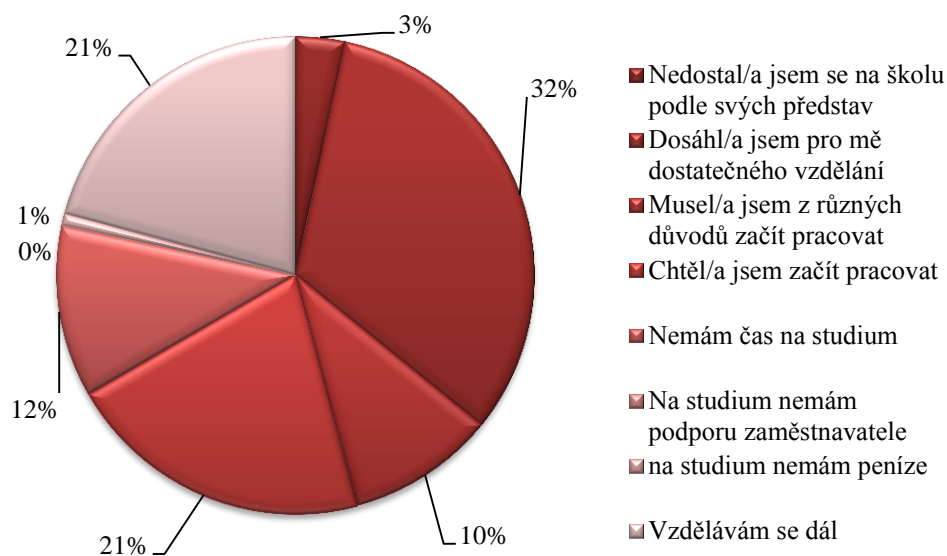
Pokud se již dále nevzděláváte, uveďte z jakého důvodu?

Tabulka 17: Důvod odmítní dalšího vzdělávání

	Počet	%
Nedostal/a jsem se na školu podle svých představ	4	3,3
Dosáhl/a jsem pro mě dostatečného vzdělání	39	32,5
Musel/a jsem z různých důvodů začít pracovat	12	10
Chtěl/a jsem začít pracovat	25	20,8
Nemám čas na studium	14	11,6
Nemám podporu zaměstnavatele	0	0
Na studium nemám peníze	1	1
Jiné (uveďte)	0	0
Vzdělávám se, otázka se mě netýká	25	20,8
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 15: Důvody odmítání dalšího vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že důvodem, proč se dále respondenti nevzdělávají, je, že dosáhli dle jejich názoru dostatečného vzdělání, což uvedlo 32,5%, dále preferují práci před vzděláním ve 20,8% a málo času na studium má 11,6% respondentů. Méně častou odpovědí u 3,3% bylo, že se respondenti nedostali na školu dle svých představ. 10% muselo začít pracovat a 1% respondentů má nedostatek financí na studium. Oproti tomu 20,8% respondentů se dále vzdělává.

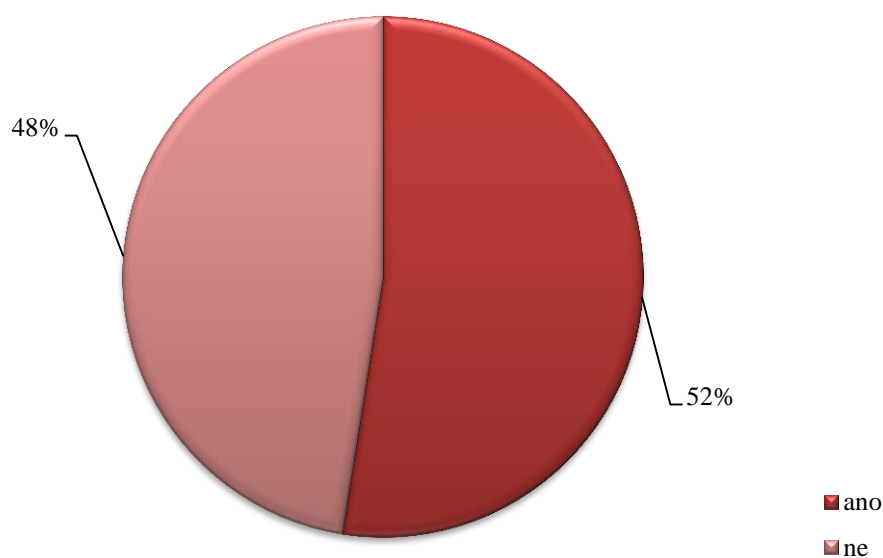
Byl/a byste ochoten/a si další vzdělávání částečně sám/a uhradit?

Tabulka 18: Ochota hradit si další vzdělávání

	Počet	Počet vyjádřený v %
Ano	63	52,5
Ne	57	47,5
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 16: Ochota hradit si částečně další vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že 52,5% respondentů by bylo ochotno si další vzdělávání částečně i hradit a to oproti 47,5% respondentů, kteří k tomuto ochotni nejsou.

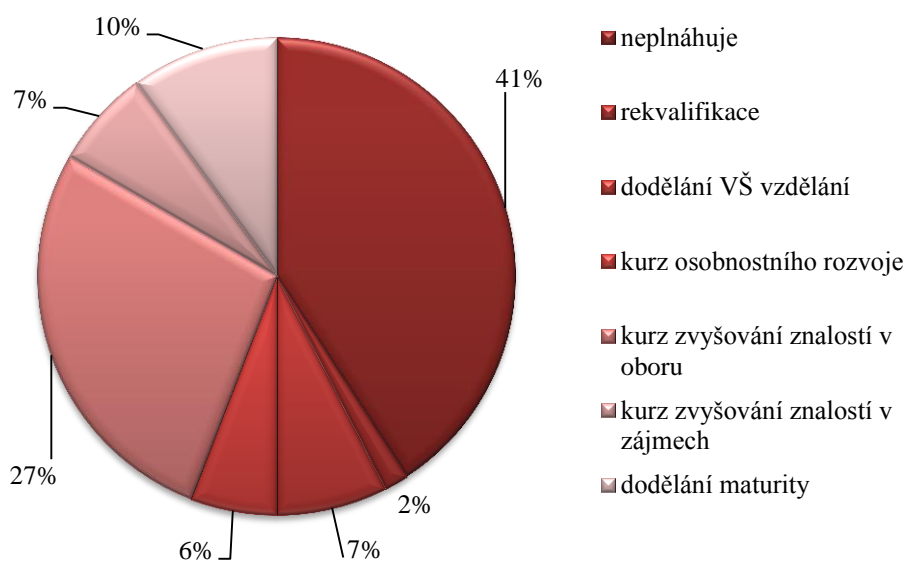
Plánujete se v blízké budoucnosti zúčastnit některých vzdělávacích, zájmových, či jiných aktivit? Zda ano, prosím uveďte, o jaké aktivity se jedná.

Tabulka 19: Plánování dalšího vzdělávání

	Počet	%
Ne, neplánuji	49	40,8
Rekvalifikace	2	1,7
Dodělání VŠ vzdělání	9	7,5
Kurz osobnostního rozvoje	7	5,8
Kurz na zvyšování znalostí v oboru	33	27,5
Kurz týkající se zvyšování vědomostí a znalostí v oblasti zájmů	8	6,7
Dodělání si maturity	12	10,0
Celkem	120	100

Zdroj: Autor práce

Graf 17: Plánování dalšího vzdělávání

Zdroj: Autor práce

Z výzkumu vyplynulo, že podstatná část respondentů již neplánuje v blízké budoucnosti žádnou vzdělávací aktivitu, konkrétně se jedná o 40,8% ze všech respondentů. Pokud respondenti plánují v blízké budoucnosti další vzdělávání, pak se především jedná o kurzy na zvyšování znalostí v oboru, kdy jde o 27,5% ze všech respondentů. Dále následuje doděláním si maturitní zkoušky, kterou uvedlo 10,0% respondentů, doděláním

si vysokoškolského vzdělání uvedlo 7,5% respondentů. Dále byly uvedeny kurzy týkající se zvyšování vědomostí a znalostí v oblasti zájmů s 6,7%, kurz osobnostního rozvoje uvedlo 5,8% a rekvalifikaci pouze 1,7% respondentů.

Vyhodnocení stanovených hypotéz

Výsledky výzkumu byly zpracovány na základě hypotéz, které byly stanoveny před začátkem výzkumu. Celkem byly stanoveny 3 hypotézy. Po analýze výzkumu byly jednotlivé hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny.

Hypotéza č. 1: V současné době se vzdělává méně než 50% respondentů.

Hypotéza byla ověřována otázkou č. 3. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že se v současné době vzdělává pouze 25 z celkového počtu 120 respondentů. Což není více jak polovina respondentů. Zbýlých 95 se v současné době nevzdělává.

Hypotéza **byla potvrzena.**

Hypotéza č. 2: Nejčastější motivací ke vzdělávání je snaha zlepšit si pracovní uplatnění a zároveň dosáhnout vyššího finančního ohodnocení, odpoví více než 50% respondentů.

K ověření druhé hypotézy byla použita otázka č. 6. Ukázalo se, že motivaci vedoucí ke vzdělávání za účelem zlepšení své pracovní pozice v souvislosti s finančním ohodnocením má pouze 28 dotázaných ze 120. Nejvíce respondentů s počtem 35 odpovědělo, že jejich hlavní důvod, proč se vzdělávají, vychází především z potřeby získávat nové informace.

Hypotéza **nebyla potvrzena.**

Hypotéza č. 3: Více než polovina respondentů považuje vzdělávání za důležité.

Hypotéza byla ověřována otázkou č. 5. Výsledky výzkumu ukázaly, že vzdělávání považuje za důležité celkem 86 respondentů z celkového počtu 120 dotázaných. Nejvíce jichjevilo zájem o vzdělávací kurzy týkající se pracovního povolání a dále o zájmové vzdělávání v rámci volnočasových aktivit.

Hypotéza **byla potvrzena.**

5.4 Závěr výzkumné části

Z výzkumu vyplynulo, že většina osob, které byly zahrnuty do výzkumu v dané době, neabsolvovaly další vzdělávání, a pokud si další vzdělávání doplňují, jedná se o vzdělávání vysokoškolské, střední, nebo vyšší odborné. Tato vzdělávání byla uvedena poměrově prakticky stejně. Dále se ukázalo, že to, co dotazované nejvíce vede ke vzdělávání je především potřeba osobnostního rozvoje. Jde především o to, že si zvýší své znalosti v oboru, kterému se věnují. Podstatná část se domnívá, že pokud bude mít lepší vzdělání, pak může dosáhnout většího profesního postavení a takto i vyššího mzdového ohodnocení. Podstatná část je rovněž motivována tím, že musí splnit potřebné vzdělání, aby splnila legislativní nařízení. V tomto případě však motivace není nebo nemusí vycházet přímo od dané osoby, ale je dána zvenčí. Takto osoba spíše než pro získání znalostí absolvuje vzdělávání pro to, aby mohla dále vykonávat svou profesi. Zároveň většina osob se nedomnívá, že by díky zvýšení své kvalifikace mohla dosáhnout změny své situace v zaměstnání.

O dalším vzdělávání se osoby nejčastěji dozívají od svých zaměstnavatelů. Z tohoto lze usuzovat, že se sami o další vzdělávání aktivně nezajímají a získávají jej od svých nadřízených, kteří jim nějaké další vzdělávání doporučí nebo nařídí. Na druhou stranu i významná část osob získává informace o vzdělávacích aktivitách z internetu a rovněž i z e-mailové korespondence. Toto však může být rovněž spíše pasivním získáváním těchto informací, jelikož se pravděpodobně jedná o získávání nevyžádaných e-mailových zpráv od vzdělávacích institucí, kde již osoba absolvovala nějaké předešlé vzdělávání. Nabídka dalšího vzdělávání je vnímána spíše pozitivně a jako dostačující.

Pokud se osoby dále vzdělávají, nebo by se chtěly dále vzdělávat, preferovaly by vzdělávání, které se týká přímo jejich profese, jejich zaměstnání. Rovněž skoro stejně početnou preferencí však bylo vzdělávání, které by se týkalo jejich zájmů, a to v nejrůznějších kroužcích nebo při sportovních aktivitách. Jedná se takto o vzdělávání ve volném čase, což je důležité pro aktivní a především smysluplné trávení volného času. Na druhou stranu velká část osob se chce vzdělávat kombinovanou formou a jen velmi malé procento oproti tomu preferuje vzdělávání prezenční. Přijatelnou formou jsou však rovněž i různé on-line formy vzdělávání pod vedením lektora.

Skoro většina osob absolvovala někdy ve svém životě další vzdělávání a jednalo se především o vzdělávání při příchodu do nové práce, kdy šlo o zaškolení nebo školení. Zároveň významná část osob absolvovala vzdělávání během trávení svého volného času a to v rámci různých kroužků. Pokud se osoby již dále nechtějí vzdělávat, jejich důvodem k tomuto postoji je především to, že se domnívají, že již dosáhly dostatečného vzdělání a další vzdělávání již pro ně z tohoto důvodu není důležité. Nezanedbatelná skupina je však i těch, kteří dali přednost práci před školou. Ochota osob hradit si částečně další vzdělávání je jen mírně posunuta směrem k odpovědi ano. Pokud osoby v blízké budoucnosti plánují další vzdělávání, pak je to především v oblasti získání dalších informací, schopností a dovedností, které se týkají především jejich současného nebo případně budoucího pracovního postavení.

5.5 Současné výzkumy vzdělávání dospělých v ČR

Český statistický úřad uvádí výsledky vzdělávání dospělých z roku 2011, kdy se dalšímu vzdělávání věnuje 37% dospělých ve věku 25 – 64 let. Oproti zemím EU (43%) byla ČR mírně v podprůměru. Formálnímu vzdělávání se věnuje 3,7% našich občanů ve věku 25-64 let, v zemích EU činí tak více osob a to 6,2%. Nejméně jednu aktivitu v oblasti neformálního vzdělávání absolvuje 35% osob, kde jsme se již přiblížili evropskému průměru 37%. Nejvíce volného času občané věnují studiu cizích jazyků. Nejméně jeden světový jazyk ovládá 21% vysokoškoláků a 10% středoškoláků. Výsledky výzkumu dokazují, že dokonce až 70% Čechů ovládá základy cizího jazyka. Nejrozšířenějším jazykem u nás je angličtina.

ZÁVĚR

Vzdělávání dospělých je stále více se rozvíjející oblastí. Je nutné, aby se člověk vzdělával během celého svého života i v období stáří. Při vzdělávání v jednotlivých obdobích lidského života je takto nutné používat i rozličné metody při práci s žáky a studenty.

Vzdělávání dospělých je nutné vzhledem k tomu, že je zde stálá potřeba společnosti získávat nové znalosti a dovednosti, které jsou nutné k přizpůsobení se změnám životních podmínek nejen v oblasti pracovní, ale rovněž i v oblasti soukromé. Vzdělávání dospělých probíhá v rámci všeobecného, odborného i zájmového vzdělávání.

Potřebou vzdělávání dospělých a jejich učení se zabývají nejrůznější organizace a instituce. Například Evropská unie považuje celoživotní učení za důležité a jeho cílem by mělo být především vedení svých občanů k aktivnímu občanství, k osobnímu rozvoji, sociální inkluzi a v neposlední řadě i k zaměstnanosti. V České republice je pak celoživotní učení chápáno jako otevřený systém, který se mění na základě požadavků trhů, trhu práce, společenského vývoje nejen na lokální úrovni, ale také na úrovni celosvětové.

Je takto zřejmé, že vzdělávání bude provázet člověka ve velké míře po celý jeho život a nekončí nástupem do zaměstnání. Z tohoto důvodu je nutné, aby především formální vzdělávání vedlo člověka k tomu, aby se dále vzdělával a byl připravený na praktický život. I z tohoto důvodu je důležitá reforma českého vzdělávání, která klade především důraz na podporu žáků při jejich vzdělávání a měla by je motivovat k dalšímu poznávání. Je důležité, aby motivace ke vzdělání byla nedílnou součástí lidského života, protože jedině tak může docházet k dalšímu rozvoji společnosti.

Cílem diplomové práce bylo zanalyzovat současnou vzdělávací soustavu České republiky a možnosti vzdělávání dospělých u nás. Teoretická část diplomové práce soustředila svoji pozornost k základním pojmům a dokumentům týkající se oblasti vzdělávání dospělých a současně představila poměrně mladý obor Andragogika spolu s jeho subdisciplínami, které se touto problematikou zabývají. V další části práce byly předloženy poznatky z oblasti dalšího vzdělávání, celoživotního vzdělávání a učení

nejen u nás, ale i v zemích Evropské unie. V následujících kapitolách se pisatelka zmiňovala o českém školství a jeho některých reformách. Závěrem byla předložena podrobná analýza vzdělávací soustavy České republiky.

Hlavním úkolem praktické části bylo vyhodnotit, jaký význam má pro občany ČR vzdělávání. Dále zjistit, co je vede k dalšímu vzdělávání, jejich možnosti, vnímání nebo překážky, které jim brání v dalším vzdělávání.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že by v plzeňském kraji bylo dobré rozšířit informovanost a nabídku možností v oblasti zájmového vzdělávání, o které mají dospělí největší zájem. Dospělá populace také projevila značný zájem zvýšit si kvalifikaci z důvodů osobnostního rozvoje a pracovního postupu v zaměstnání, proto se domnívám, že by bylo dobré se zaměřit na větší propagaci odborného vzdělávání, za které je většina občanů si i ochotna zaplatit.

Práce na téma *Analýza vzdělávací soustavy a vzdělávání dospělých v ČR* mi poskytla mnoho nových informací týkajících se školství a vzdělávání, které jsou důležité i pro moji profesní dráhu vedoucího učitele odborného výcviku. Dále mi umožnila se setkat s řadou zajímavých lidí a jejich ještě zajímavějšími názory. Na základě vlastní zkušenosti práce v zahraničí jsem vděčná za získání informací ohledně EQF (Evropský rámec kvalifikací), který bude od roku 2017 informovat o úrovni EQF (dosaženého vzdělání) na absolventských vysvědčeních, výučních listech a diplomech o absolutoriu. Tento údaj budou povinně vydávat všechny základní, střední, vyšší odborné školy a konzervatoře. Domnívám se, že toto označení bude hlavně přínosem pro občany České republiky, kteří budou chtít pracovat v zahraničí. S označením o dosaženém vzdělání budou zařazeni do stejné platové třídy jako občané EU a vznikne tak možnost pracovní rovnosti mezi lidmi.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D. *Andragogika: studijní text pro distanční studium*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0394- 3.
- BENEŠ, M.. *Úvod do andragogiky*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184- 381-4.
- BENEŠ, M. *Andragogika teoretické základy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8.
- BENEŠOVÁ, D. *Gerontagogika. Vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6.
- BOČKOVÁ, Věra, 2002. *Vzdělávání – průvodní jev života*. Vyd. 2. Olomouc: Vydavatelství UP. ISBN 80-244-0441-9.
- KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2169-9.
- MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-0.
- MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- ONDRÁKOVÁ, J. a kol. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2012. ISBN 978-80-7465-038-3.
- PALÁN, Z., LANGER T. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. 1.vyd. Praha: DAHA, 1997. ISBN 80-902232-1-4
- PRŮCHA, J., VETEŠKA, J.. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

ŠERÁK, M. 2007. Celoživotní učení: koncept a praxe v ČR. In Role vysokých škol v rozvíjení koncepce celoživotního vzdělávání: další vzdělávání na vysokých školách, 1. vyd., Praha: Mowshe, 2007. ISBN: 978- 80-254-0561-1.

VETEŠKA, J. T., VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých andragogika na prahu 21. století*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011.

ISBN 978-80-7452-0129.

VETEŠKA, J. *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-8086723-98-3.

VETEŠKA J. *Celoživotní učení pro všechny-výzva 21. století*. 1. vyd. Praha Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-047-1.

Zákon č. 561/2004 Sb. O předškolním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Použitý zahraniční zdroj

KNOWLES, M. S. *The Modern practice of adult education, from pedagogy to andragogy revised and updated*. 1. Vyd. Cambridge: Association Press, 1980 ISBN-13: 978-0842822138.

Seznam internetových zdrojů

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2007. *Strategie celoživotního učení ČR* [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. *Inclusion a Program celoživotního učení*. [online]. © 22. 10. 2016 [cit. 2016-10-22]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=567&.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2007. *Strategie celoživotního učení ČR*. [online]. © 25. 10. 2016 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie celoživotního učení v ČR*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=566&

Národní ústav pro vzdělávání. *Rámcově vzdělávací programy*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>.

EDUin. *Audit vzdělávacího systému v ČR: Rizika a příležitosti*. [online]. © 18. 10. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2015/12/Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2015.pdf.

Český statistický úřad. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>.

Český statistický úřad. *Klasifikace vzdělávání*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

Národní ústav pro vzdělávání. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/isced>.

Český statistický úřad. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011

Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2

Český statistický úřad. *Metodika – Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z : https://vykazy.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2.

Český statistický úřad: *ISCED 5 – Terciární vzdělání- První stupeň*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536112/022608v07.pdf/0e3a9c6e-f213-463c-b337-1ccfd2e781eb?version=1.0>.

Národní ústav odborného vzdělávání. *Základní informace*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/zakladni-informace>.

Národní ústav odborného vzdělávání. *Kvalifikační úrovně ECQ*. [online]. © 20. 10. 2016 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/kvalifikacni-urovne-eqf>.

Národní ústav pro vzdělávání [online]. © 28. 11. 2016
[cit. 2016-11-28]. <http://www.nuv.cz/p/evropsky-ramec-kvalifikaci-egf/evropsky-ramec-kvlifikaci-1>.

UNESCO – Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu [online]. © 28. 10. 2016 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.unesco.org>.

PALÁN, Z. *Mezinárodní dokumenty o vzdělávání dospělých* [online]. Andromedia, 2010 [online]. © 28. 10. 2016 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/mezinárodní-dokumenty-o-vzdelavani-dospelych>.

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
DZS	Dům zahraničních služeb
EQF	Evropský rámec kvalifikací - European Qualifications Framework
EU	Evropská unie
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
NUV	Národní ústav pro vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RVP	Rámcově vzdělávací programy
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
USA	Spojené státy americké
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ŠVP	Školní vzdělávací programy
SWOT analýza	Metoda pomocí již lze identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s určitým projektem.

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek 1: Model celoživotní vzdělávání České republiky	31
Obrázek 2: Schéma středního vzdělávání	41
Graf 1: Dosažené vzdělání	50
Graf 2: Zaměstnání	51
Graf 3: Vnímání vzdělání	52
Graf 4: Spokojenost se zaměstnáním	53
Graf 5: Další vzdělávání	54
Graf 6: Typ vzdělávání	55
Graf 7: Vnímání vzdělání	56
Graf 8: Motivace k dalšímu vzdělávání	57
Graf 9: Změna v zaměstnání	58
Graf 10: Informace o dalším vzdělávání	59
Graf 11: Hodnocení nabídky vzdělávání	60
Graf 12: Preference vzdělávání	61
Graf 13: Forma vzdělávání	63
Graf 14: Absolvované vzdělání	64
Graf 15: Důvody odmítnutí dalšího vzdělávání	66
Graf 16: Ochota hradit si částečně další vzdělávání	67
Graf 17: Plánování dalšího vzdělávání	68
Tabulka 1: Pohlaví respondentů	49
Tabulka 2: Věková struktura respondentů	49
Tabulka 3: Dosažené vzdělání	50
Tabulka 4: Zaměstnání	51
Tabulka 5: Hodnocení posledního formálního studia	52
Tabulka 6: Spokojenost se současným zaměstnáním	53
Tabulka 7: Další vzdělávání	54
Tabulka 8: Typ vzdělávání	55
Tabulka 9: Vnímání důležitosti vzdělávání	56

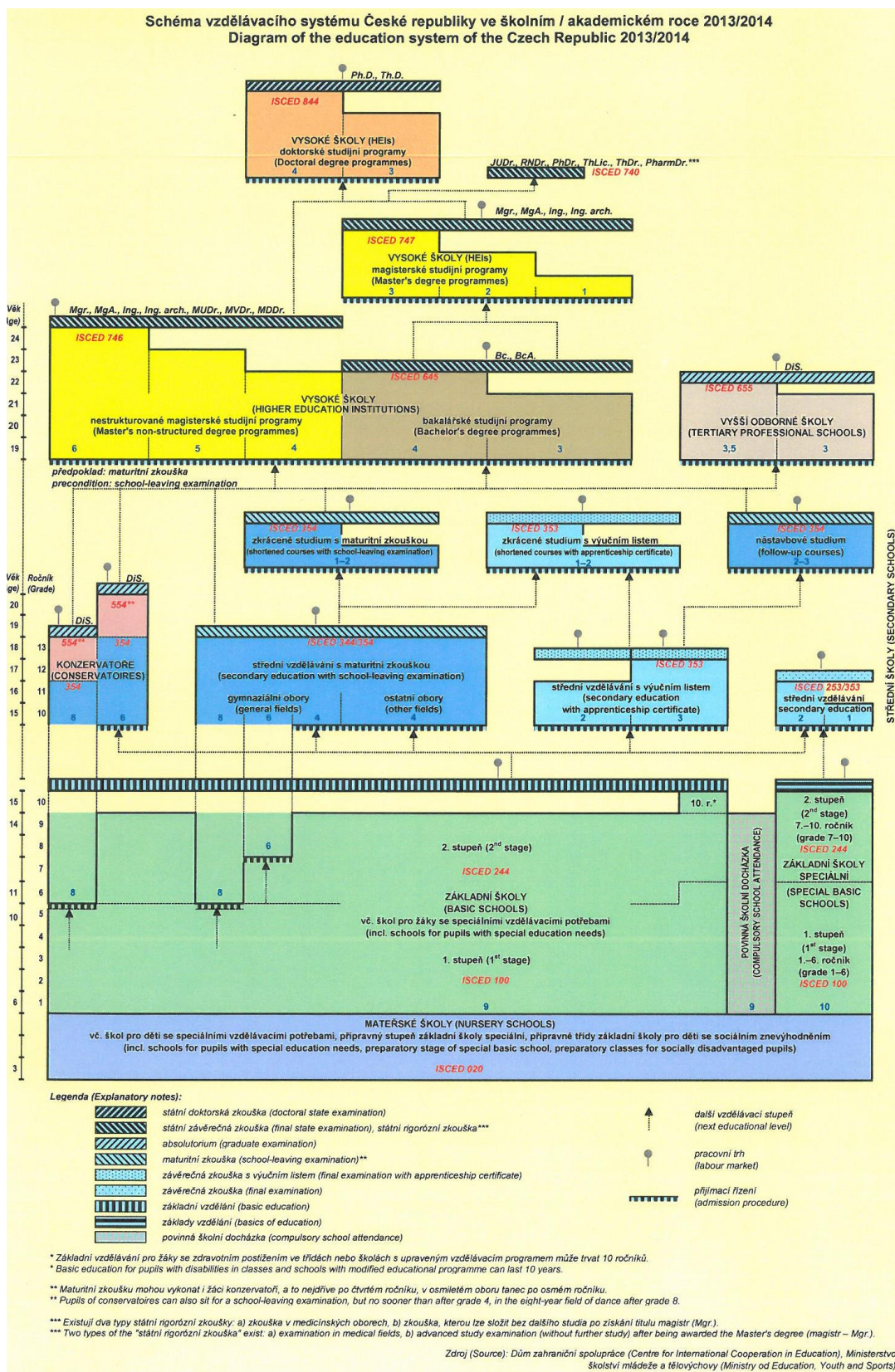
Tabulka 10: Motivace k dalšímu vzdělávání	57
Tabulka 11: Profesní změna při zvýšení/změně vzdělání.....	58
Tabulka 12: Informace o možnostech dalšího vzdělávání.....	59
Tabulka 13: Hodnocení nabídky vzdělávání v kraji	60
Tabulka 14: Preference dalšího vzdělávání	61
Tabulka 15: Přijatelnost formy vzdělávání	63
Tabulka 16: Absolvovaná vzdělávací aktivita	64
Tabulka 17: Důvod odmítní dalšího vzdělávání	65
Tabulka 18: Ochota hradit si další vzdělávání.....	67
Tabulka 19: Plánování dalšího vzdělávání	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Schéma vzdělávacího systému ČR v akademickém roce 2013/2014	I
Příloha B: Dotazník	II

Příloha A: Schéma vzdělávacího systému ČR v akademickém roce 2013/2014

Příloha B: Dotazník

Dobrý den.

Jmenuji se Hana Tvrdíková a jsem studentkou oboru Andragogika na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze. Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění mého dotazníku. Dotazník bude sloužit jako součást mé diplomové práce. Jejím cílem je zjistit, jaký význam má celoživotní vzdělávání pro občany ČR.

Dotazník je anonymní. Prosím Vás o jeho pravdivé vyplnění. Pokud nebude uvedeno jinak, zakroužkujte jen jednu Vámi zvolenou odpověď. Děkuji za Váš čas a ochotu.

OSOBNÍ ÚDAJE RESPONDENTA

- Pohlaví
  - a) Žena
  - b) Muž
- Věk
  - a) 18 - 30
  - b) 30 – 49
  - c) 50 – 65
  - d) 66 a více
- Jaké je Vaše dosažené formální vzdělání?
  - a) základní
  - b) středení s výučním listem
  - c) střední s maturitní zkouškou
  - d) terciární
- Jaké je Vaše současná profese?
  - a) řemeslník, dělník
  - b) státní zaměstnanec
  - c) podnikatel
  - d) nezaměstnaný
  - e) důchodce
  - f) jiné (uveďte)

DOTAZNÍK

1. Jaké vzpomínky ve Vás zanechalo Vaše poslední formální studium (na ZŠ, SŠ bez maturity, s maturitou nebo VŠ)?
  - a) velmi pozitivní, vzpomínám na něj rád/a
  - b) spíše pozitivní, ale jsem rád/a, že je to za mnou
  - c) spíše negativní, raději na to nevzpomínám
  - d) velmi negativní, nerad/a vzpomínám
2. Jste spokojen/a se svým současným zaměstnáním?
  - a) ano
  - b) spíše ano
  - c) spíše ne
  - d) ne
3. Vzděláváte se v současné době?
  - a) ano
  - b) ne
4. Pokud se dále vzděláváte, uveďte, o jaký typ vzdělávání se jedná?
  - a) základní
  - b) středení s výučním listem
  - c) střední s maturitou
  - d) vyšší odborné
  - e) vysokoškolské
  - f) jiné (uveďte)
5. Je pro Vás osobně vzdělání důležité?
  - a) ano
  - b) ne

- c) nevím
6. Jaká by byla Vaše hlavní motivace k případnému dalšímu vzdělávání, nebo jaká je hlavní motivace ke vzdělávání?
- zvýšení kvalifikace - splnění podmínek standardů stanovené legislativně a zaměstnavatelem
  - zvýšení kvalifikace – osobnostní rozvoj (potřeba stále získávat nové informace)
  - vyšší profesní pozice, vyšší finanční ohodnocení
  - možnost lepšího uplatnění na trhu práce
  - jiná (uveďte)
7. Změnila by se Vaše současná situace v zaměstnání, kdybyste si zvýšil/a vzdělání?
- ano
  - ne
8. Kde získáváte informace o možnostech dalšího vzdělávání? (možnost více odpovědí)
- od zaměstnavatele
  - na internetu
  - z médií (tisk, televize, rádio)
  - od známých, rodiny
  - ve vzdělávacích institucích
  - informace nesháním, nezajímám se o to
  - jinde (uveďte)
9. Jak hodnotíte aktuální nabídku vzdělávání ve Vašem kraji?
- nabídka je dostatečná
  - nabídka je spíše dostatečná
  - nabídka je spíše nedostatečná
  - nabídka je nedostatečná
  - nevím, nezajímám se o to
10. Jaký typ vzdělávání preferujete? (možnost více odpovědí)
- zájmové vzdělávání (volnočasové – např. kroužky, sportovní aktivity...)
  - vzdělávání osobnostního rozvoje (např. asertivita, komunikační dovednosti)
  - vzdělávání cizích jazyků
  - vzdělávání v oblasti občanského života (např. životní prostředí, státní správa)
  - školicí kurzy týkající se Vašeho povolání
  - jiné (uveďte)
11. Jaká forma studia v případě dalšího vzdělávání by pro Vás byla nejpříjemnější?
- prezenční (denní studium)
  - kombinované (dálkové studium)
  - on-line kurzy pod vedením lektora
  - multimediální forma výuky pomocí CD (samostudium)
  - kombinace prezenční a interaktivní – on-line výuky
  - žádné
12. Jakou vzdělávací aktivitu v rámci dalšího vzdělávání jste již absolvoval/a? (možnost více odpovědí)
- školení/ zaškolení v zaměstnání (např. právní předpisy, užívání softwaru)
  - kurz cizích jazyků
  - vzdělávání týkající se práce s počítačem
  - vzdělávání týkající se osobnostního rozvoje (např. asertivita, komunikační dovednosti)
  - vzdělávání týkající se volného času (např. sportovní kroužky, zájmové kroužky...aj.)
  - vzdělávání týkající se záležitostí občanského života (např. práce státní správy a samosprávy, životního prostředí...aj.)
  - jiné (uveďte)
  - žádné
13. Pokud se již dále nevzděláváte, uveďte z jakého důvodu? (možnost více odpovědí)
- nedostal/a jsem se na školu podle svých představ
  - dosáhl/a jsem pro mě dostatečného vzdělání
  - musel/a jsem z různých důvodů začít pracovat
  - chtěl/a jsem začít pracovat
  - nemám čas na studium

- f) nemám podporu zaměstnavatele
- g) na studium nemám peníze
- h) jiné (uveďte)

14. Byl/a byste ochoten/a si další vzdělávání částečně sám/a uhradit?

- a) ano
- b) ne

15. Plánujete se v blízké budoucnosti zúčastnit některých vzdělávacích, zájmových, či jiných aktivit? Zda ano, prosím uveďte, o jaké aktivity se jedná.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tvrdíková Hana

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Analýza vzdělávací soustavy a vzdělávání dospělých v ČR

Rok: 2017

Počet stran textu: 65

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 20

Vedoucí práce: doc. Mgr. Milan Beneš, Dr.